

**АДЫГЭ
РЕСПУБЛИКЭМ
И ПРЕЗИДЕНТ
И УКАЗ**

Адыгэ Республикэм
и Президентрэ Адыгэ
Республикэм иминистрэхэм
я Кабинетрэ
я Администрацие ипашэ
игуадзэ, Адыгэ Республикэм
и Президентрэ
Адыгэ Республикэм
иминистрэхэм я Кабинетрэ
я Администрацие илофхэр
зезыгъэкюрэ ГъэлыоршяпIэм
ипашэ ехьылагъ

Адыгэ Республикэм и Конституце ия 78-рэ статья иподпунктэу «ч»-м диштэу **унашъо сэшIы:**

1. ЛЫНЭ Мурат Асслан ыкшор Адыгэ Республикэм и Президентрэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинетрэ я Администрацие ипашэ игуадзэу, Адыгэ Республикэм и Президентрэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинетрэ я Администрацие илфхэр зезыгэклорэ Гэълорышланлэм ипашэу гэгэнэфэгэнэу.

2. ЗыкIэтхэхэрэ мафэм шегъэ-
жыагъэу мы Указымы кIуачIэ иIэ
мэхьу.

**Адыгэ Республикэм
и Президентэу
ТХЪАКІУЩЫНЭ Аслъан
къ. Мыекъуапэ,
мэкъуогъум и 8,
2010-рэ илъэс
№ 66**

Джыри зы ветеран ІэпыІэгъу ратышт

АР-м и Президент
пшэрыл кѳафи-
шыгзу Премьер-м-
нистрэм игадзуу
Алексей Пётрусенкэрэ
псольэшынмклэ,
транспортмклэ, псэу-
плэ-коммунальнэ ыкл
гыгу хызмэтхэмклэ
министрэм игадзуу Ни-
колай Янушкевичрэ
Хэггэгу зоошхом ивete-
ранэу Николай Миши-
нын джэ блыпэ мафэм
клогьаггэх.

Ар Мыекъуапэ шэпсэу, зэо ужым ильэс 40-м ехъурэ Адыгэ кIэлэгъэджэ институтым (непэ университет) ишлэжьагъ, пенсием экIомы ислсауныгъэ къехыфэ Иоф ышлагъ. Непэ изакъоу мэпсэу, льфыгъэ илэп, ишхъэгъусэ ильэс зауэлкIэ узэкIэлэбжьымэ дунаим ехыжьыгъ. Ветераным Iэпылэгъу ищыклагъ. Ащ ишагу чIыохэу зэрэщытым ыпкэ кыкIэу, ошх кыызещыкIэ псыр льяшхъэм кэсэу дэуцо, ушызеклоныр къин мэху. Арэущтэу зыщытыр ильэс пчъагъэ хъугъэми, ветераныр зыпарэм этхъаусыхы-лагъгэп ыкIи елмэIлугъэ, ишчыкIагъэ ришшылэнэу ежэ ыкIа-

чІэ кЪыхы-
штэп.

Мы Гоф-
гом ыгъгу-
мккзу кзы-
хыжыагъэр
коим иквар-
тальнзу Нина
Колюжнаяр
ары. Ащ кы-
зэриуагъэм-
ккэ, мыззу-мытгоу Мыекхопэ
ккэлэ администратием писъмэ
фитхыгъ ыккк ккыагъэ. Зыпар-
хыи амыгъэкккэнзу ккыра-
уагъэп, ветераным джж кк-
ккхху ишажу ккплыххэуи
ккыхэккыгъ, ау ащ ккыра-
гъэххуэгъэп. Зым адрэм фитгъэ-

зэжыбзэ, кызыэрагъэгугъэрэр
фагъэцэккэжыбштэгъэп. Ло
фыр зэрэлымыкIoTэштыр,
шагум псыр нахыбгъу зэрэ-
дзэуцорэр кызыгурэлом Къэ-
ралыгъо Советым — Хасэм
идепутатгъу Тамара Борчаков-
скаям зыфигъэзэгъ, ащ рес-

публикэм ипашэ лъигъэІэсыгъ.

Алексей Петрусенкэмрэ Николай Янушкевичрэ ветеранан игомэкыгъо джыри 25 кыбрыгъэлогагъ, шагур кьапльыхагъ, псыр дэмыуцоным фэшI, хэ-кIыпIэу иIэм тегушылагъэх.

— Юфыр зыгетгыр Президент-
тым лъызггъэсыжышт, ама
лэу шыгъэмкӀэ охътэ кӀэкӀым
кыкӀоцӀ ветераным илофыгъо
зэрэддгъэзыжыштым тыпы-
льлӀэ, — ыуагъ Премьер-ми-
нистрэм игуадзэ гушыгъуу ты-
зыфӀхъум. — Ащ фэдэ унашъо
республикэм ипашэ кышӀыгъ
ыкӀи зэшлохыгъо зэрӀхъурэм
ежъ ышхъэкӀэ лъыльлӀэшт.

Джырэ нэс кызырзагъугъа-
гъэр амыгъэцэкIэжыгъэми,
джы Iэпылэгъу кызырэраты-
штым ицхыгъэ зэрэтелырэ еж
Николай Мишинымы кыхыгъэ-
щыгъ, игумэкIыгъо ыналэ кы-
зырэтыридзэгъэм фэшI респуб-
ликэм ипачэ кызырэфэразэр
кыдIагъ.

Алексей Петрусенкэм кызы-
риуагъэмкIэ, республикэм ис
ветеранхэм ачышсэу нэбгырэ
280-м ехъумэ ащ фэдэу адела-
гъэх, сомэ мин 800 апэуагъэ-
хъагъ, джыри нэбгырэ 644-мэ
IэпыIэгъу яшыкIагъ.

ХБҮТ Нэфсэт.
Сурэтхэр Гэшынэ Аслъан
къытырихыгъэх.

Адыгэ Республикэм и Президент и Указ

Адыгэ Республикэм ищытхьуцлэхэр афэгъэшъошэгъэнхэм ехылагъ

Псауныгъэм икъэухъумэнкIэ гъэхъагъэхэр зэрIэхэм
ыкIи илъэсыбэ хьугъэу Iоф зэрашIэрэм афэшI шыгъуцIэу «Адыгэ Республикэм инароднэ врач» зыфилорэр

Хүтлэгжэ Марыет Хуусенэ ыпхуым — кээралыг-
го учреждениеу «Адыгэ республикэ клиникэ стома-
тологическэ поликлиникэм» иврач шхьаIэ фэгъэшъо-
шэгъэнэу;

щитхуцІѳѳу «Адыгэ Республикэм псауныгъэр къаухымэгъэнымкІѳ изаслуженнѳ ІофышІ» зыфиІорѳр афѳгъѳшѳѳѳгъѳнѳу:

Демкина Любовь Александровна — муниципальное учреждение «Мысекское районное игуменское районное сымэдэжэ» ирентгенолаборант.

Мартьянова Людмила Васильевна — псауныгэм икэуэхумэнкэ кээралыгто учреждениеу «СПИД-мрэ зэпахырэ ухэмрэ ябэныжыгэнымыккэ Адыгэ республикэ гүпчэм» иврач шхьхалэ,

Михайлова Алевтинэ Сергеевны — муниципальный учреждениу «Джэджэ гупчэ район сымэ-лжэшын» психоневрологическэ кабинет имелсестра.

Савенкова Галинэ Николай ыпхум — Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкӀэ иминистрэ иапэрэ гъалзэ.

Хьякьунэ Изабеллэ Нурбый ынхьум — псауныгъм икьэухьумэнкI муниципальнэ учреждениеу «Шмуджан гуднэ район сымэтхэным» иврон шыхьалэ

Чеботов Юрий Петр ыкъом — псауныгъэм икхъу-хъумэнкхэ муниципальнэ учреждениеу «Къалэу Мые-

кѳуапѳ медицинѳ ІѳпыІѳгѳу псынкІѳмкІѳ истѳнциѳ» иврач
шѳхѳаІѳ.

Шарипов Равиль Габидин ыкxом — федеральнэ бюджет учреждениу «Пшыныжхэр языгъхырэ Федеральнэ кыулыкxум Адыгэ РеспубликэмкIэ и ГъэфорышIапIэ медицинэ, социальнэ реабилитациэмкIэ и Гупчэ» ивоненн-врачебнэ комиссие ипашэ.

Научно-егэжджэн Иофшэнымкэ ыкшэ Ипэлэсэныггэ-
шхо зыхэлэ специалистхэм якъэгъэхьазырынкэ гъэхьа-
гъэхэр зэрншыггэхэм фэшл шытхуцдэу «Адыгэ Рес-
публикэм апырэрэ еджапIэмкэ изаслужениэ Ио-
фшл» зыфиорэр

Мэрттыко Маргаритэ Хьусенэ ыпхым — апшэрэ профессиональнэ гьэсэнэгьэ язгыгэгьотырэ кьэралыгьо учреждениеу «Адыгэ кьэралыгьо университетым» общэ педагогикэмкэ икафедрэ идоцент фэгьэшшошэгьэнэу.

Хореографическэ искусствэм хэхэюныгьэ егьэшлыгьэ-
нымклэ гэхьагьэхэр зэригэхэм фэшл щытхьуцлэу «Адыгэ
Республикэм изаслуженнэ артист» зыфилорэр

Хьякбуй Анжелик Нурбий ыпхум — кьэралыг-го учреждение «Адыгейм лъэпкь къашбохэмкIэ и Къэралыг-го академическэ ансамблзу «Налмэсым» балетымкIэ и артисткэ фэгъэшбошэгъэнзу.

Законноостом игыгпытэнклэ гъэхьагъэхэр зэригэхэм фэшI шьтхьуцIу «Адыгэ Республикэм изаслуженнэ юрист» зыфиорэр

Казакова Анна Александровна — адвокат хэм я Мыекшын кӱлӱ коллегиеу «Эгида» зыфилорэм адвокат фӕгъшӕшӕгъэнӕу.

Мэкью-мэщым хэхьоныгэз егъэшЫгъэнымкІэ гъэ-
хьагэхэр зериІэхэм фэші шытхьуцІу «Адыгэ Рес-
публикэм мэкью-мэщымкІэ изаслуженнэ ІофышІ»
зыфиІорэр

Зезэрэхэ Аслын Къэндаур ыкxом — унэ пред-
принимателым, Шэуджэн районымкIэ Зезэрэхэ Ас-
лын Къэндаур ыкxом имэкxумэщышIэ (фермер) хызы-
мэтшIапIэ ипашэ фэгъэщышэгъэнэу,

ПсэолъэшынымкIэ гъэхъагъэхэр зэришIыгъэхэм фэшI цытхуэцIу «Адыгэ Республикэм изаслуженнэ псэолъэшI» зыфиIорэр

Кобл Ибрахым Долэт ыкѡм — кѡралыгѡ учреджениеи «Адыгѡ Республикѡм автомобиль гѡгухэмкѡз и Гѡлорышлэлѡу «Адыгеяавтодор» зыфилорѡм иинженер шѡхѡлѡ фѡгъшѡшѡгъэнѡу.

Транспортым хэхьоньгэ егъэшлыгъэнымкӀэ гъэхьа-
гъэхэр зэришлыгъэхэм фэшӀ цыгъхуэцӀу «Адыгъ Рес-
публикэм транспортымкӀэ изаслуженнӀ ЮфьшӀ»
зыфиорэр

Чэтыж Асхад Абуэчыр ыкѡм — Тэхэутэмыкѡе районьыкѡ пшээдэкѡжыэу ыхыэрэмкѡ гѡунэпкѡ гѡэнэфагѡ зѡлѡ обществѡ «ЗЕТ» зыфѡлэрэм игенеральнѡ директор фэлгѡшѡшгѡэнѡ.

**Адыгэ Республикэм и Президентэу
ТХЪАКІУШЫНЭ Аслъан**

къ. Мыекбуапэ,
мэкбуогъум и 7, 2010-рэ илъэс
N 65

ИнтернетымкIэ еплъынхэ альэкIышт

Адыгэ телевидением икьэтын-хэм джы ИнтернетымкIэ цыфхэр яплъынхэ альэкIышт. Къэралыгъо телерадиокомпаниеу «Адыгея» зыфиорэм иофициальнэ сайтэу www.adygtr.ru Интернет-кьэгъэлъэгъонхэр шырагъэжыагъэх.

Телерадиокомпанием итхьаматэу Бэгъушгъэ Азэмак кьызыр-уагъэмкIэ, тильэпкьэгъухэу

хэкум кьэзыгъэзэжыгъэхэу Мыекъяуапэ дэсхэр Iэпылэгъу кьызырафэхъугъэхэм ишъуагъэ-кIэ проектыкIэр гъэцкIагъэ хъугъэ. Республикэ телевидением икьэтынхэм джы Урысыем ишъолгырхэм ямызакъоу IэкIыб кьэралхэм ашыпсэурэ адыгэхэ-ри яплъынхэ альэкIышт.

— УрысыбзкIэ ыкIи адыга-бзэкIэ гъэхъазырыгъэхэ кьэбар-

хэр, тематическэ кьэтынхэр мафэ кьэс тисайт ишъульгъонхэ шъульэкIышт, — еIо Азэмак. — Тарихым, культурэм, непэ Адыгеим ищыIэкIэ-псэукIэ зыфэдэм афэгъэхыгъэ программэхэр нахыбэу Интернетым идгъахъэхэзэ тшышт. Ахэр IэкIыбым шыпсэурэ тильэпкьэгъухэм нахэ ашлогъэшIэгъонхэу кьытхэу.

Бэ темышIэу Адыгэ радиом икьэтынхэр ИнтернетымкIэ цыфхэм зэхыхынхэ амал зэрIэщтыр Бэгъушгъэ Азэмак кьыхыгъэщыгъ.

(Тикорр.).

ЗэлукIэгъу фаб

Библиотекар гуIэтыпIэу гъэпсыгъэ кьэс, цыфхэри нахэ кьызыфищэштых. Ар кьыдгуры-лоу, Мыекъяуапэ гурыт еджапIэу N 11-м ибиблиотека тхылъеджэ цыкIухэмкIи инхэмкIи гур еIоу зэрэщытыным тынаIэ тетэгъэты. КьычIахъэхэрэм сыдыгуи нэгъушIоу, чэфэу, тызэрэжэрэр кьытхэщэу тапэгъокIы. Библиотека тхылъеджэр фэзэщэу, къакло шлоигъо зэпыгъу зэрэтшIыштым Iоф дэтэшIэ.

А лъэныкъомкIэ анахэ мэхьанэ зыфэтшIырымэ ашыщ чыпIэ творчеством тылпылгъу, тхакIо-хэм ясоюз дьгылэ зепхыныгъэхэр зэрэдгъэпытэхэрэр. Ащ фэдэ шапхэм итэу бэмышIэу тибиди-отекек зэлукIэгъу шызэхэтщэгъагъ. УрысыбзкIэ кьыдэкIырэ кIэлэцIыкIу журналэу «Родничок Адыгеи» иредакторэу Бэгъушгъэ

Марыет ащ кьедгъэблэгъагъ. КIэлэеджакIохэм бэшагъэ якIэсэ журналым ащ фэдэ ныб-джэгъуныгъэ зыдыряIэр.

Мы Iофтхьабзэм хэтыгъ IупкIэ кьеджэнымкIэ анахэ дэгъур зы-фиорэ зэнэкъокъоу «Усэр зикIа-сэу кьэтэджыкхэрэм апае» зычIэр.

КIэлэцIыкIухэр автор зэфэ-шъафэхэм яусэхэм адыгабзэкIэ ыкIи урысыбзкIэ кьыджагъэх, еж-ежырэу аусыгъэхэри ахэм ахэтыгъэх. Журналым ирубрикэ-хэм ашыщэу анахэ агу рыхы-хэрэм кьатегушылагъэх.

«Родничок Адыгеи» зыфиорэм иредакторэу Бэгъушгъэ Марыет журналым игъэхъазырын-кьыдэгъэкIын Iоф зэрэдашIэрэр, статьяхэр, усэхэр, рассказхэр, кьэбар кIэлэцIыкIухэр, тарихъ хъугъэ-шIагъэхэр кьызыр-ахыхэрэр, зэрэзэрагъафэхэрэр,

ежж журналыр зэрагъэкIэракIэ-рэр кьылотэгъэх.

Журналыр кьызыфакIоу, зикIасэу щыт еджакIохэм ягуапэу культурэм, лъэпкь шэн-хабзэхэм, адыгэ шыгъын-шъуашэм яхы-лагъэхэм зэраджэхэрэр къаIуа-гъэх. ЗыгъэгумэкIырэ упчIэ зэфэ-шъафэхэмкIэ Марыет игуа-пэу ахэм джэуапхэр аригъэгъо-тыгъэх.

Журналэу «Родничок Адыгеи» кIэлэцIыкIухэм бэ гъэшIэгъонэу дагъуатэрэр: рассказ, пшыс, усэ зыфэпIоштхэм анэ-мыкIэху, джэгукIэ зэфэшъафхэр, уишIэныгъэ хэзыгъэхэрэ кьэлотэнхэу музей экспозицие-хэм уафэзыгъэныIуасэхэрэр, тарихъ кьэбар хъугъэ-шIагъэхэр, тиреспубликэ щытхэу кьыфэ-зыхырэ орэдыохэм, музыкант-хэм, спортсменхэм яхылагъэхэр.

Мыщ фэдэ зэлукIэгъухэм кIэлэцIыкIухэмкIэ гушIогъуабэ ахэлъ. Мы журналым Iоф дэзы-шIэрэ творческэ редакторым зэрэIуагъэхэр агу бэрэ къэкIы-жышт. Мыщ фэдэ Iофтхьабзэ-хэм ежж еджакIохэри творчест-вэм кьыфагъэушынынхэ ыкIи фа-шэнхэ альэкIышт. Хэт ышIэра тэ тигурыт еджапIэу N 11-ми уса-кохэр, журналистхэр, тхакIохэр кьычIэкIынхэки хьунба.

Н. ГОРИНА.

Мыекъяуапэ гурыт еджапIэу N 11-м ибиблиотекар.

Сурэтым итыр: журналым иредакторэу Бэгъушгъэ Марыет еджэкIо цыкIухэм адэгъу-щыIэ.

Щэпсэух адыгэхэр дунаим

Сурэтым кIэтхыгъэр: Rommel, Christopher. 1808-рз ил. «Кавказ лъэпкьэхэр» зыфиорэ сериум щыщ.

- 1) Шьо джанэ зыщыгъ черкесыпщ.
- 2) Шыгъын кьызырыкIо зыщыгъ черкес.
- 3) Черкес пшъашъ.

Адыгэхэм ижъыкIэ ятеплъэ- шьошагъэр

П.-С. ПАЛЛАС: «Зэрэ-лъэпкьэу пштэмэ, черкесхэр цыф дахэх. Яхъульфыгъэхэр лъагэх, ищыгъэх, кIочIэшхох. Абгыхэр псыгъо дэдэх, алъа-кьохэр (альэгухэр) цыкIух, ау яIэшэ-шъуашэхэмкIэ зыфэ-дэ кьэмыхъугъэу шынагъох. ЗэонкIэ лыгъэ зыхэлъ рим-ляныхэм ятеплъэ алыгъ.

Адыгэ бзылфыгъэхэр зэкIэ дахэхэп, ау нахыбэр апкы-

кIэ зэкIужэу зэхэлъ, акIы-шьо фыжы, анапцэхэмрэ ашъхъацхэмрэ шIуцIэх, анэ-гу зэхэлъыкIэ гохы. Джыри цивилизациер зынэмысыгъэ лъэпкь зэфэшъафхэу слъэ-гъугъэхэм ялгытыгъэмэ, ахэм нахэ бзылфыгъэ дэхабэ ахэт».

Едыджэ Батырай
итхыIэу «Черкесхэр
(Адыгэхэр)» зыфиорэм
кьыдэхыгъ.

Нэшъукъуаехэр зыгъэгумэкIырэ Iофыгъу

Спортымрэ физическэ культу-рэмрэ заушъомбгъуным пае мы ауужыр илъэсхэм тикъэралыгъо зычэпIуахырэ макIэп. УФ-м и Президентэу Дмитрий Медведев, УФ-м и Правительство и Тхьаматэу Владимир Путин, УФ-м иполитическэ партиеу «Единэ Россиен» унашъоу ашIыгъэхэм яшIуагъэкIэ спорт объектхэр, футбол ешIапIэхэр, нэмыкIэхэри шъолгырхэм бэу къащызэIуахы.

Адыгэ Республикэм ипашэ-хэм мы лъэныкъомкIэ ашIэрэр бэ. Анахэу зигугу кьэшIыгъэн фаер футбол ешIапIэхэм ягъэ-псын ары. Республикэм имуни-ципальнэ образованиехэм зэкIэ-ми щыт фэдэ спорт объектхэр ашIахы, зэтырагъэпсыхэх. КьытIэхъухырэ лэужхэр спор-тым, физическэ культурэм апы-щэгъэнхэм пае ащ фэдэ еклола-кIэм ишIогъэшхо кьызырэкIо-щтыми шэч хэлъэп.

Мы блэкIыгъэ тхьаумафэм Теуцожь районым ит къуаджэу Пэнэжыкыуае тыщылагъ. Гъунэ-гъу чылэу Нэшъукъуае дэс лъа-къохэу КIыкIэхэмрэ Блэгъожь-хэмрэ футбол зедешIэнхэу мыщ шызэрэгъуогъэх. Ар дэгъу. Ау Нэшъукъуае шыпсэурэ ныбжы-кIэхэр зыгъэгумэкIыхэрэр зы — футбол ешIапIэ ежхэм зэрамы-Iэр ары. Мы къуаджэм шыпсэу-хэрэм футболыр якIас, ащ пы-щагъэри макIэп. Ау зыщыджэ-гунхэ чыпIэ зэтэгъэпсыхыагъэ

зэрамыIэм кьыхэкIыкIэ Пэнэ-жыкыуае кьэклонхэ фаеу мэх-хух. Нэшъукъуае кьоджэ цы-клоп, ныбжыкIэу дэсыри ма-кIэп. Ахэм лъэлоу яIэр зы — якъуаджэ футбол ешIапIэ ащы-фашынэу ары.

Теуцожь районым физическэ культурэмкIэ ыкIи спортымкIэ икомитет ипашэу Хьабэху Ада-мэ кьызырэтиIуагъэмкIэ, футбол цыкIум иешIапIэ Очэпшысэ шы-гъэпсыгъэным пае апэрэ лъэбэ-къу ашIыгъах, ар зыдэщытышт чыпIэр зэщиз ашIыгъ, бэ те-мышIэу кьэнэжыгъэр зэшIуа-хыжыныу агъэнафэ. Джащ фэ-дэу Лъэустэнхьаблэ охьтэ бла-гъэм футбол ешIапIэ кьыщызэ-Iуахышт. Мыхэм ауж чэзыум хэ-тых къуаджэхэу ПчыхъэлIы-

къуаерэ Нэшъукъуаерэ. 2011-рэ илъэсыр кьымыхъэзэ, мы кьоджитIум яфэIо-фащIэхэр гъэц-кIагъэх хьунэу ары зэрегупшы-сэхэрэр. НыбжыкIэхэр зыгъэ-гумэкIырэ Iофыгъэр шIэхэу зэ-шIохыгъэ хьунымкIэ ащ гугъэ-плэшухэр кьетых.

АР-м физическэ культурэмкIэ ыкIи спортымкIэ и Комитет зы-фэтэгъазэм, мы Iофым изэхэ-фын ыкIи ащ епхыгъэ унашъо зышIын зыгъэкIыну кьытаIуа-гъэр АР-м иминистрэхэм я Ка-бинет ары. Футбол ешIапIэр кьоджэ псэупIэм кьыщызэIупхы-ным пае, ар зыдэщытышт чы-пIэр пэшIорыгъэшIэу бгъэхъа-зырын, чыгур зэщиз пшIын фае.

Сыдэу щытми, нэшъукъуаехэр зыгъэгумэкIырэ Iофыгъэр зэ-шIохыгъэ хьунэу тэгугъэ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтыр Iэшъынэ Аслъан кьытырихыгъ.

МашIом шъуфэсакъ

Гъэмэфэ уахьтэр кьыхагъ, зы-гъэпсэфыгъо мафэхэр жьы къа-бзэм щыгъакомэ зышIоигъор на-хыбэ хъугъэ. Къэлэ кIыбым, чыгъ жъау зыдэщыIэм якIухэрэм машIор ащызэхэзымыгъанэу къахэкIырэ макIэ. Ащ фэшI сакамыныгъэ кьызыхагъэфэнэу пстэуми кьятIомэ тшIоигъу.

МашIоу зэхэбгъэнагъэр икьоу мыкIосэжыгъэу кьэбгъанэмэ, зиушъомбгъункIэ зэрэщынагъор зыщышъумыгъэгъупш. КIосэ-жыгъэу кьыпшIошIымы, уIу-мыкIыжъу, чыгуу цынэр кьы-чIэшыфкIэ а чыпIэр зэхэпIы-хъажымы нахышIу. Мэзым ухэмыхъэу, метрэ 25 — 50-кIэ пэчыжъэу машIор зэхэбгъэнэн фае. Джащ фэдэу мэзым пэ-благъэу шапIэ е гъэпсэфыпIэ кьызыIузыхыгъэ предпринима-тельхэм машIом узэрэбэнышт Iэмэ-псымэхэр ямыIэмэ зэрэ-мыхъуштыр агу кьэтэгъэкIы-жы. Мэзым Iоф шызышIэрэ хызымэтшIапIэхэм гъэстыны-пхэхэм афэсакъынхэу кьятIомэ тшIоигъу.

Мэфэ фабэхэр бэу кьызэкIэ-лъыкIохэзэ уцэу ахэм агъэгъу-гъэм кьыкIэнэным пае ищыкла-гъэр мэшIо бзыл ныIэп. Уцым е хэкIым къакланэмэ, кьыпэбла-гъэу щыт псэуалъэхэм псынIэу машIор анэсышт. Мэфэ фабэхэм уц гъугъэр е хэкIыр бгъэстын-хэкIэ шынагъо.

Гъэтхэ-гъэмэфэ уахьтэхэм да-чэхэм охьтабэ ащызыгъапорэри

макIэп. Ащ кьыхэкIыкIэ, ма-шIоу ахэм къащыхъурэм ипчъа-гъи хэшIыкIэу хэхьо. Дачэр кьэ-зыхъабзыхэрэм уцэу раупкIы-гъэр, хэкIыр зэрагъэстыжырэ-ары машIохэр нахыбэу кьызы-хэкIыхэрэр. СыдыгъокIи псэуа-лэхэм метрэ 50 нахэ макIэIэ апэблагъэу машIор зэхэбгъанэ хьуштэп. ГухэкIымы, ар зыгъэца-кIэрэр макIэ. МашIор зэрэзха-гъэнагъэм имызакъоу, лъымы-плъэжыкыу нахыбэр кьылокIы-жы. Гъэстыныпхэ шхьуантIэр зэрыт баллонхэр зыгъэфедэхэрэр ахэм лъэшэу афэсакъынхэ фае. Баллоныр унэм ибгъэуцо хьу-штэп, кьызыкIэмынэрэ матери-алым хэшIыкIыгъэ ящыкым дэ-тын фае. Электричеством икьэ-кIуапIэхэми шъуафэсакъ.

Сад товариществэхэм машIоу къащыхъухэрэм апае дачэхэм «ябысымхэм» ямызакъоу, тхьа-матэхэми пшъэдэкIыжъ ахы. МашIом зыкымыштэным пае шапхэу шыIэхэр товариществэм ипашэ цыфхэм алыгъэлэсын, зэрагъэпакIэрэм мызэу-мытIоу лыплъэжынын фае. МашIом зы-кышIтэмэ макъэ кьэзыгъэлэушт системэр дачэ е сад поселкэхэм ашыгъэуцугъэн фае. Шапхэхэр зэкIэми икьоу агъэпакIэхэмэ, ма-шIоу зыкъэзышIтэрэр нахэ макIэ хьушт.

ХЪАЖЭКЪО Людмил.
УФ-м и МЧС АР-мкIэ и
ГъэIорышIапIэ специа-лист шъхьаI.

ВЕТЕРАНХЭМ АПАЙ

Шъуащыгъуаза къэралыгъом къышъуфишІэн фаехэм?

Кээралыггом Иэпылэггу зэригхэрэр ыкли аритын фаер зыфэдэр зэхэпфынхэм фэш теубыгтэгээшо хулэын ыкли шэчынэгээшо ылэр фаеу зэрэщитыр шылэныггэм хэтэлбагго. Аратырэ Иэпылэггу лэпкхэр зтефэжых нах мышшэми, куп зэфэшьяфхэм ахэхэрэ цыфхэм социальнэ Иэпылэггоу аратырэр зэфэдэп. Аши изакъоп. Кээралыгго Иэпылэггүхэр федеральнэху ыкли региональнэху гошыжыгэхэш, ащ елгытыггэу социальнэ Иэпылэггүхэм яхыллэггэ норматив документхэр федеральнэ ыкли региональнэ лэгаплэхэм ашаштэх. Зы хэкүм е республикэм дэггоу шагэфедэрэ социальнэ Иэпылэггүр гүнээр субьектым нэмыкл шыпккэу зыггэпсыггэу кыхэклы. Мыш дэжым чыплэ чиновникхэр цыфхэм аделнхэм, Иофым гэпсыклэу илэр агураггэлоным ычылэпклэу, хэбзоу гэщэклэкоу органын унашоу ышыггэм зэхьоклыныггэу фэхьуггэхэм яхыллэггэ кэбархэр шыпккаггэ хэлэу альамыггэлэсху кыхэклы. Кынибэ зрамыггэлэггүжэу, «кыптефэрэл» алош, цыфыр зыггэгүмэклырэ Иофыггом джэуапзу илэр ащ шыуыггэ мэху. Арыш, кээралыггом ыггэфедэрэ социальнэ Иэпылэггу зэфэшьяфхэм ыкли ахэр зрагынхэ фаехэм, нэмыклхэм яхыллэггэ упчлэхэм джэуапзу ялэн фаехэм хэдэ-хадзэу шыуашыдггэггээшэ.

**Сыд фэдэ Ёпылэгхүхэмклэ Хэ-
гъёгу зэошхом иветеран фиты-
ныгъэхэр илэхэ?**

Аш фэгэыхыгыг закон шыха-
Іу шыг «Ветеранхэм яхыыллаг»
зыфилоу 1995-рэ ильэсым шылэ
мазэм и 12-м номеруу 5-ФЗ зы-
тетуу кыдэккыгээр. Кыккэлы-
клорэ кэралыгыо Іэпылэгүхэр
аш егэнафэх:

1. Фэгээкlotэныгээ хэлъу
пенсиехэр ыкИи социальнэ тын-
хэр ятыгъэнхэр.

2. Ветеранхэр учетым зыхагээуцоггэхэ (унэ амалзу ялэхэр нахьышү шыгыгэнхэм пае затхыгээхэ) палгээм ыкйи мылькүмклэ амалзу ялэхэм ямылгытыгээу, Хэгээгу зоошхом иветеранхуу фэныкхэхэм федеральнэ бюджетым имылькүклэ пклэ хэмьлыуу зычлээсүштхэ унэхэр ягээгбогыгэнхэр.

3. Унэм ыкӀи коммунальнэ фэ-
Io-фашIэхэм ауасэхэм къафы-
щыгъэкIэгъэныр.

4. Медицинэ ыкйи протезно-ортопедическэ фэло-фашлэхэр афэгьэцкэлэгьэнхэр.

Мыщ дэжым пункт пэпчъ

кыгъызлаагъорэр зэхэугуфыкы-
гъэу кыплотыкыным фэш цы-
фыр купэу зыхахьэрэр кыдэл-
пытэн фæе. Телптын апэрэ ку-
пым кыгъызлаагъорэм. Заом
иветеран пстэуым фэгъэкотэ-
ныгъэ хэлъу пенсие афэгъэу-
цугъэнымкIэ фитыныгъэ яI.
Сыда ащ кыткырэр? Телхъэ-
плитIумэ атетIу ипенсиехэр кы-
фалъытгъэнхъу цыфым фиты-
ныгъэ иIэмэ, законом тегъэпсы-
кыгъэу пенсиитIури кыфалъы-
тэ, ау ратыр зы пенсиер — нахъ
иной ары нылIп. ГушъIэм пæе,
цыфым сэкъатныгъэ зэрIэм
пæе пенсие кыраты ыкIи ащ
дыкыгъоу Iоф ешIэ. ЫныбжыкIэ
пенсием зынэсыкIэ, IофшIэным-
кIэ пенсие фæгъэуцу. Ащ ыуж
ежыркIэ нахъ фæдзу цыт пен-
сиер кыыхыхан фит.

Заом иветеранхэмкӀэ мы Ю-
фыр нэмыкӀэу агъэпсыгъ. Тель-
хъэпӀитӀумкӀэ ащ пенсиехэр
фагъэуцунхэ алъэкӀыштмэ,
пенсиитӀури къаӀихын фит.

Хэта пенсиитлу кьаьзыхын фитыр?

Аш фэдэ фитыныгыз зилэхэр егызнафэх Федеральнэ законэу «Кызралыгыз пенсиехэр ятыгызнэхэм ехыллагыз» зыфилоу номеру 166-ФЗ зытегуз 2001-рэ ильэсым тыгызэгызэм и 15-м аштагызэм ыкли ыужым хэгыз-хьожынхэмрэ зэхьоклыныгызгэхэмрэ зыфашыгызэхэм. Ахэм ахэхьэх:

1. Дээм шьобжхэу хахыгэм кыхэхэлэу сэкятныгэ зилэ хьугэ гражданхэр: сэкятныгэ зэрилэм пае пенсиер ыкли юфшлэнымклэ ныбжым тельтэгэ пенсиер.

2. Хэгъэгу зэошхом хэлэжъа-
гэхэр: сэкъатныгъэ зэригэм пае
пенсиер ыкIи IофшIэнымкIэ
ныбжьым телътэгъэ пенсиер.

3. Дзэм ашгэгэ кьулыкьушлэху кьулыкьур ахыызэ хэклодаггэхэм (лаггэхэм) е кьулыкьум шьобжэу хахыггэм ыпкь кьиклэу дзэм кьызе кьыжкьэ уж зидунай зыхьожыггэхэм ятэ-янэхэр. Ахэм афаггэуцунхэ алгэ-кышт зылыгыжкьыштхэр зэрэ-щымылгэжым пae пенсиемрэ юфшлэныккэ ныбжым (сэ-кьатныггэм) тельтыггэ пенсиемрэ е зылыгыжкьыштхэр зэрэ-щымылгэжым пae пенсиемрэ ыккэ социальнэ пенсиемрэ.

4. Дээм ашагъэху кьулыкьур ахьыз шобожу хахыгэм ыпк кьикьу зидунай хьыхожыгъэхэм яшыхъэгъухсэху ыужым дэмыкложыгъэхэр. Ахэми зыгыгъыштур зэрымылэжым пае пенсие ыкIи IофшIэнымкIэ (сэкатныгъэмкIэ) ныбжым

төлхөтөгү пенсие е зыгыгы-
жыштыр зэрэшымыжыым пае
пенсиерэ социальнэ пенсиерэ
(зыгыгыжыштыр зэрэшымы-
жыым пае социальнэ пенсиеу
афагызуцурэр ащ хахэрэп)
афагызуцу.

5. Гражданху «Къадзыхыгъгъ Ленинград шыпсэуштыгъ» зыфилорэ тамыгъэр кызыфагъэ-шъошагъэхэр. Ахэм сэкътныгъэ зэрылэм пае пенсиерэ Юфшлэ-нымкӀэ ныбжым тельтыгъэ пенсиерэ афагъэуцух.

6. Космонавтхуу фэхыгэхэм (лагэхэм) яунагдохэм ашышхэр. Ахэм афагэуцун альэкйышт зылыгыжыыштхэр зэрэщымылэжым пае пенсиерэ УФ-м изаконодательствэ ыгэнэфэрэ нэмык пенсиерэ (зылыгыжыыштхэр зэрэщымылэжым пае афагэуцурэ социальнэ пенсиер хэмытэу).

**Сыда кыктырэр мазэ пэпчъ
тельытэгъэ ахыщэ тын (ЕДВ)
ятыгъэным?**

Аш фэгъэхьыгъэ закон шъхьа-
Iуу шыт 2004-рэ илъэсэм шышъ-
хьэлум и 22-м номеру 122-ФЗ
зытэтгу аштагъэр, зыцI кIыхьэу,
гуылогъуаеу ыкIи шъхьэм иубы-
тэгъуаеу гъэпсыгъэр ыкIи аш
фэшI «фэгъэкIотэнныгъээр мо-
нетизацие шIыгъэнхэм ехьылл-
гъэкIэ» заджэхээрэр.

ШыпкыэмкIэ, натуральнэ шыкIэм тету цIыфхэм алыгъэ- Iэсыцтыгъэ фэгъэкIотэныгъабэ мазэ къэс аратырэ ахьщэ тыным- кIэ (ЕДВ) законым ззрихьокIыгъ. ЕДВ-р цIыфхэм афэзыгъэуцухэ- рэр УФ-м ПенсиехэмкIэ ифонд ичыплэ органхэр ар. Илэс къэс зыгъоогъу, мэлылфэгъум и 1-м, ар индексация ашIэ ахь- щэм ыкIуачIэ кызырелыхыгъэм ыкIи бюджетым амалэу илэхэм атегъэпсыкIыгъэу.

ЗыгорэкIэ цыфым тельхэ-
питIумкIэ кыкIыхэзэ ЕДВ-р
фагъэуцун альэкIынэу норматив
актхэм агъэнафэмэ, зы тель-
хэапIэмкIэ кыкIыхэзэ ыкIи цы-
фым ишIоигъоныгъэ тельгтагъэу
ахъшэр нахыбIу къзэытыщтым-
кIэ ЕДВ-р фагъэнафэ.

ЕДВ-мкІз аужырэ индексаци-
ер щылагъ 2010-рэ ильэсым мэ-
лыльфэгъум и 1-м.

**Сыда кыктырэр мазэ пэпчъ
тельгыгъэ материальнэ обеспе-
чением (ДЕМО-м)?**

Ащ фэгъэхьыгъэ документ
шъхьагъу шыт Урысые Федера-
цием и Президент 2005-рэ илъэ-
сым гэтэхапэм и 30-м номеру
363-рэ зытету кыдыгъэкъыгъэ
Указу «1941—1945-рэ илъэс-
хэм шылгъэ Хэгъэгъу ззоохом
Теклоныгъэр кызышыдахыгъэр

ильэс 60 зэрэхүүрэм фэгэгхы-
гэу УФ-м играждан куп зырыз-
хэм яматериальнэ шыIаIэ
нахышIу шыгэгэнэм пае зехэг-
гэн фэе Iофэгэгхэм афэгэг-
хыгэг» зыфиIорэр.

А Указымкӱ Президентым ыгъэнэфагъ мазэ къэс хэгъэ-хъожэ шыкӱлэм тетӱу материальнэ Иӱпылгъу (ДЕМО) заом иветеран куп ырызхэм ятыгъэнӱ. 2005-рэ илъэсым жъоныгъуакӱэм и 1-м кышыуулагъӱу а материальнэ Иӱпылгъу агъэфедэ. Илъэсйтфм кыкӱлцӱ ахьшӱ агъэнафэрэр зрахъокӱгъэп ыкӱ Президентым и Указ кызырӱиорэм тетӱу ветеранхэм араты.

2005-рэ ильгэсым иЮныгыг и 1-м кышчыублаггэу ДЕМО-р сомэ 1000-м теггэпсыкылыггэу араты Хэггэгур каухуымзэ дзэм шюбжгэу хахыггэм, улаггэу атешаггэу хуггэм, контузием ыккы кызырэгсымэджаггэм апкк кыкккгу сэкьатныггэу зыфаггэуцуггэхэми, ащ фэдэхэм ахэхэх нэмкк хэггэгухэм «шюльыр нмыркк» зыщаджгэхэр чыппгэху лашккк зышызггуппгэхэрэм ахэлжыаггэхэр е нэмкк дзг шггэрылг зыггэцклаггэхэр.

Мазэ кьэс аратырэ ахьщэ тынымкІэ (ЕДВ-мкІэ) хэтха фитыныгъэ зиІэхэр?

	2010-рэ илгээсэм мэлъыфэггум и 1-м кышублаггэу ЕДВ-р зыфэдизыр, сомэ пчбагы	
Хэггэгу зоошхом сэкьат хэхьухаггэхэр		3396.80
Дзэ куулыккушлэхху, клочлэ структурэххем ялофышлэхху куулыккур ахьы- зэ ккаулаггэхэр, шгобж зытешаггэ хуггэхэр		3396.80
Хэггэгу зоошхом хэлэжяаггэхэр		2547.60
Дзэ куулыккушлэхху Хэггэгу зоошхом илгээханэ зууплэм лут дзэм хэ- мытту мэзи 6-м кышымыклэу куулыккур зыхьыггэхэр:ПВО-м июбектхэм, зыккээуххумэжжыггэнэм епхыггэ псуалэххэр ыкли нэмыкл дзэ объектхэр гэгп- сыггэнхэм пае фронтым ккыпэллэггэ тылым ащылэжяаггэхэр.		1019.70
«Кьадзыххэггэ Ленинград щыпсуушттыг» зыфилорэ тамыггэр ккызыфа- ггэшшошаггэхэр; зууплэххем яветеранхэр		1868.90
Заом сэкьат хэхьухаггэхху хэккодэггэххем (лаггэххем) яунаггоххем ащышхэр, Хэггэгу зоошхом хэлэжяаггэхэр ыкли зууплэххем алутыггэххэр		1019.70
ПВО-м ичлыплэ командэххем зыккээуххумэжжыггэнэмклэ якупххем ахэтхху, джащ фэдду ккалуэ Ленинград игоспитальххем ыкли исымэджджэххем ащылэ- жяаггэхху Хэггэгу зоошхом хэккодэггэххем яунаггоххем ащышхэр		
Дзэ куулыккушлэхху, клочлэ структурэххем ялофышлэхху яппшээрылтхэр аггэцаклэзэ фэхыггэххем яунаггоххем ащышхэр; дзэ куулыккушлэхху плен ххуи фэхыггэххем, зууплэххем зыдэххуггэр амьшлэу ащыклодыггэххем яунаггоххем ащышхэр		1019.70
Дзэ куулыккушлэхху заом шгобжху хахыггэм ыпкк ккыклэу фэхыггэххем е ац апкк ккыклэу лаггэххем ятэ-янэххэр		2547.60
Зыныбж имыккуггэхху концлагерьххем адэфэггаггэххэр ыкли сэкьатныггэ зилэ ххуггэкклэ алгытаггэххэр		3396.80
Зыныбж имыккуггэхху концлагерьххем адэфэггаггэххэр — сэкьатныггэ зимылэххэр		2547.60
Сэкьатныггэ зилэххэр (а 1-рэ купыр)		2378.20
Сэкьатныггэ зилэххэр (я 2-рэ купыр)		1698.40
Сэкьатныггэ зилэххэр (я 3-рэ купыр)		1359.60
Сэкьатныггэ зилэ клэлэцкыкххэр		1698.40
Мазз пэпч телгытэггэ хэггэххож материяльнэ обеспечениемклэ (ДЕМО) хэтха фитыныггэ зилэххэр?		
	ДЕМО-р зыфэдизыр, сомэ пчбагы	
Хэггэгу зоошхом сэкьатныггэ хэзыхыггэххэр ыкли хэлэжяаггэххэр, зы- ныбж имыккуггэхху концлагерьххем адэфэггаггэххэр		1000
Заом лутыггэ дзэм хэмыххэр дзэ частххем, учреждениеххем, дзэ еджеплэ заведениеххем 1941-рэ илгээсэм мэкьюггум и 22-м кышублаггэу 1945-рэ илгээсэм Юныггум и 3-м нэсырэ плалггэм ккыхиубытту мэзи 6-м кышымыклэу дзэ куулыккур ащызыхыггэ куулыккушлэххэр, зышлэ ккелоггэ плалггэм ккыклоцл куулыккум епхыггэ наградэххэр ккызыфаггэшшошаггэххэр		500
Финляндием рашлыллэггэггэ заом, Хэггэгу зоошхом, Японием рашлы- лэггэггэ заом ялгээхан хэккодэггэ дзэклоллххем яшбузххэр, Хэггэгу зоошхом сэкьат хэхьухаггэхху лаггэххем яшбузххэр		500
«Кьадзыххэггэ Ленинград щыпсуушттыг» зыфилорэ тамыггэр ккызы- фаггэшшошггэ граждандхэр		500
Нацистскэ концлагерьххем, ххапсххем, геттом зыныбж имыккуггэхху адэ- фэггаггэххэр		500

Зыгъэхъазырыгъэр СЭХЪУТЭ Нурбый.

ШокI зимыIэ экзамен тыкI

Ионыгъом и 4-м республикэ СМИ-хэм ялыкIохэм алукагъ АР-м гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ иминистрэ иапэрэ гуадзэу Надежда Кабановар. Ащ кIэщакIо фэхуэгъ АР-м лъэпкъ ИофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырIэ зэхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жьыгъэм иамалхэмкIэ и Комитет. Иофтхьабзэр зэрищакъ комитетым ипацэу ЖакIэмкIо Вячеслав.

ЗэIукIэгъур непэ цIыфыбэ зыгъэгумэкIырэ Иофыгъохэм афэгъэхьыгъагъ. Апэрэр ЕГЭ-м, ятIонэрэр гъэсэныгъэмкIэ бюджет организациехэм зэхьокIыныгъэу афэхуытхэм ялътыгъэу гурыт гъэсэныгъэ ыпкIэ хэлъэу зэрагъэгъотынэу хуыттмэ ары.

Надежда Кабановам кызызриуагъэу, тиеспубликэ илъэсый хуыгъэу ЕГЭ-р шызэхашэ. ЯтIонэрэ илъэсэу ар шIокI зимыIэ экзамен тыкIэ хуыгъэ.

Мы илъэсым гурыт еджапIэхэм нэбгырэ 2083-рэ къачIэкIыгъ. ЗэкIэмкIи ЕГЭ-м хэлэжъэнхэу тхылъ къэзытхыгъэхэм япчъагъэ 3140-рэ мэхъу. Ахэм ахэтых ублэпIэ ыкIи гурыт профессиональнэ еджапIэхэм блэкIыгъэ илъэсхэм къачIэкIыгъэхэр.

ЕГЭ-м изыфэгъэхьазырын АР-м иминистрэхэм я Кабинет иунашгъокIэ илъэс къэс зэхашэ. Ащ нэмыкIэу мы экзамен тыкIэм епхыгъэ Иофыгъохэм зэкIэ Кубань ыкIи Адыгеим яректорхэм я Совет щатэгущыIэх ыкIи шапхьэхэр шыздэаштэх.

Мы илъэсым республикэм экзамен IыхыпIэ 25-мэ Иоф шашIэ. Ахэр урысыбзэмрэ хысапымрэ зытытхэм япчъагъэ елътыгъэу кызызIуагъэхэр. Ау кIэлэеджакIохэм яшIоигъоныгъэкIэ кыяхахырэ экзаменхэм апае кьалэхэм ыкIи районхэм чIыпIэхэр ащакъэнафэх. БлэкIыгъэ илъэсхэм афэмьдэу кIэлэеджакIо макIэмэ кыяхахырэ предметхэр зыщатыт чIыпIэхэр охьтэ кIэкIым Иоф ышIэнэу зэхашэх. Ащ фэдIэкIыб къэралыгъуабзэхэмкIэ Мыекъопэ гимназиу N 5-м охьтэ кIэкIым Иоф шызышIэгъэ экзамен IыхыпIэр.

Мы илъэсым еджапIэхэм къачIэкIыгъэхэм япчъагъэ блэкIыгъэ илъэсым нахы нахь макI. Ащ елътыгъэ IыхыпIэхэм япчъагъэ. Министрэм игуадзэ кызызриуагъэмкIэ, ежъ яшIоигъоныгъэкIэ мыгъэ нэбгырабэмэ обществознаниер кыяхахыгъ. ЗэкIэмкIи нэбгырэ 1606-мэ ар атымэ зрашIоигъомкIэ лъэIу тхылъхэр къатхыгъэх.

ЗэIукIэгъур зыщыIэгъэ мафэм ехуэлэу литературэр, информатикэр, биологир, урысыбзэр, IэкIыб къэралыгъуабзэхэр ыкIи химиер атыгъэхэгъ. Кабановам кызызриуагъэмкIэ, шапхьэхэр аукуагъэхэу е мытэрэзэу кIэлэеджакIохэм адзэекIуагъэхэу агъэунэфыгъэп, дэо тхылъи зыми къытхыгъэп. Шысэу кыхыгъэхэм кызызрагъэалъагъорэмкIэ, биологиемкIэ экзаменыр нэбгырэ 463-мэ атыгъ. Ахэм ащыщэу нэбгырэ 450-м къэпхьын фэе балл анахь макIэр рагъэкIугъ. ЛитературэмкIэ экзаменым нэбгыри 112-рэ хэлэжъагъ. Ахэм

ащыщэу нэбгыри 100-мэ атын альэкIыгъ. ИнформатикэмкIэ нэбгыри 128-м шыщэу нэбгыри 100-мэ атыгъ.

УнчIэ: Урысыем ЕГЭ-р илъэсый хуыгъэу шызэхашэми, ащ емызэгъыхэрэр гъэсэныгъэм иИофышIэхэм ыкIи ны-тыхэм ахэтых. Анахьэу мы Иофыр зымыштэхэрэр апишэрэ еджапIэхэм япацэхэр арых. Республикэм икIэлэегъаджэхэм мы ИофымкIэ яеплъткIэ уицыгуаза?

Джэуан: Сыдрэ ИофтхьабзакIи упчIабэ кьегъэуцу, кьыныгъохэри кыпэкIых. Ащ фэдI ЕГЭ-ри. Мы Иофтхьабзэм илъэсый хуыгъэу тегущыIэх, ащ епхыгъэ Иофыгъохэр шъхъэи-хыгъэу джыри кьэнэжъых. Сэ сишIошIыкIэ гурыт еджапIэхэм къачIэкIыхэрэм мы шIыкIэм тетэу экзаменхэр зэратырэр дэгъу. Ау апишэрэ еджапIэм ичIэхьэгъум зэхэмыфыгъэ Иофхэр джыри шыIэх. Апишэрэ еджапIэхэм япащэхэр, яИофышIэхэр арых ЕГЭ-р штэгъуае кызыфэхьухэрэр.

УнчIэ: Непэ гупчэ прессэм мы Иофым ехыллэгъэу къэбарэу кытырэр, кыхиуты-рэр бэ. Ахэм ащыц ЕГЭ-р зытыгъэхэм кьахыгъэ баллхэр апишэрэ еджапIэм кыщымышгъыпкъэжъэхэу зэралорэр. Адэ тэ тиеспубликэIэ а Иофым зыгорэ лэлъга?

Джэуан: Балли 100 къэзы-хыгъэм ипчъагъэ олимпиадэхэм ащытекIуагъэхэм ябгъапшэмэ, шыпкIэм укыфэкIон плъэкIышт. Ащ сэ шIошъху-ныгъэ пытэ фысшI. ШыпкIэ, кызызралорэмкIэ, апишэрэ еджапIэм иапэрэ курсхэм ЕГЭ-р дэгъуо зытыгъэхэр ащемьджэшъухэу, кыпагъэзыжъэхэу мэхъу. Субъектым кIэлэеджакIоу балли 100 кыщызыхыгъэхэмрэ Всероссийскэ олимпиадэхэм ахэлажъи ащ ащытекIуагъэхэмрэ япчъагъэ зэфэдызын фае. Тэ тиеспубликэIэ а пчъагъэхэр бэу зэтэкIыхэрэп. Арэу щытми, блэкIыгъэ илъэсым литературэмрэ информатикэмрэкIэ ЕГЭ-м кыщахыгъэхэр кIэлэеджакIохэм еджапIэм шызэрагъэгъотыгъэ шапхьэм нахы нахь макIэу кычIэкIыгъ.

УнчIэ: Мы илъэсым медалист тхьапша Адыгеим иIэщтыр?

Джэуан: Ар гъэнэфагъэу кьэсIон слъэкIышт. Ау илъэс кьэс гурытымкIэ дышгъэ медаль нэбгыри 140-мэ, тыжбын

медаль ащ фэдизмэ къахы. Илъэсипшым кыкIоцI еджапIэм зэрэщеджэгъэхэм елътыгъэ медалыр. БлэкIыгъэ илъэсхэм афэдэу медаль зилэхэр апишэрэ еджапIэхэм джы ачIахьэхэ зыхыкIэ, фэгъэкIотныгъэхэр ялэжъхэп. ЧIэхьэгъур зэхыгъэр ЕГЭ-мкIэ кьагъэлъэгъогъэ баллыр ары. Медалыр непэ шытхэу тхылым фэд, ныбжыкIэм еджапIэм Иофэу щышIагъэм ишыхьат.

УнчIэ: Экзаменхэр нахь шъхъаихыгъэу шIыгъэхэмэ нахышIуба? Сыдэу хуымэ

жыыкIэ яшэн епхыгъэ Иофыгъохэр ЕГЭ-м кыделътытэхэу пIон плъэкIыштэп. Зым зыпильэжыгъэ, адрэм шъхъаныгъуапчъэм зыкыриджыжыгъэ. О пшъхьэкIэ ЕГЭ-м сыдэуцтэу уеплътыра? Урысыем иминистрствэ мы Иофым екIолIакIэу фырилэм ехыллэгъэу кьэпIон плъэкIыштэ?

Джэуан: АпэрэмкIэ, сэ Урысыем иминистрствэ ишIошI кысIотыкIын слъэкIыштэп. Ау сэ сишIошIыкIэ, ЕГЭ-м оценкэу «3»-р кыщыпхьыным пае кIэлэеджакIом шIэныгъэшхо

ахэм журналистхэр ахэлэжъэнхэ альэкIыштэ?

Джэуан: Журналистым экзаменыр зэрэкIорэр зэригъэшIэным пае IыхыпIэм чIэхьанэу Iызын илэн фае. Ащ фэдэ фитыныгъэ министрствэм зыкыфэзыгъэзэрэ журналистым реты. Ау ар нахь пэшIорыгъэшъэу пшIэн фае. Экзаменыр зыщыкIорэ аудиториехэм шъуачIэхьан, шъуачIэтын шъульэкIышт кIэлэеджакIохэм гъэцкIэнхэр аратыфэхэ, ахэр зэрэбгъэцкIэштхэр къафалотэфэ. Ау ахэм ягъэцкIэн пэIухьэрэ уахьтэр альыгъэу зырагъажъэкIэ, шъукычIэкIыжынын фае. Коридорым шъутетын шъуфит. Ау аудиторием шъу-чIагъэхьаштэп, ащ чIэхьэн фитхэр зэхэщакIохэр арых нылэп.

УнчIэ: Ростов, Москва, нэмыкI чIыпIэхэм ащы-хуыгъэ тхьамыкIагъохэм уащыгъозэн фай. ЕГЭ-р зытырэ ныбжыкIэхэм аныб-

кIытэжырэп. Нэбгыри 180-рэ хъоу студентхэр Урысыем икьэлэ зэфэшъафхэм ащеджэх. Мыгъи а шIыкIэм тетэу ныбжыкIэхэр еджапIо дгъэ-кIоштых. ШыпкIэ, мы илъэсым ахэм япчъагъэ нахь мэ-кIэшт.

УнчIэ: Целевой чIыпIэхэр сыдэуцтэу министрствэм ыгоицхэра? А Иофыр шъхъаихыгъэхэу зэхэшгъошэ, кьоджэ еджапIэм чIэс кIэлэеджэ-кIо кызырэкIом ащ фэдэ чIыпIэхэр тэфэхэу кы-хэкIа?

Джэуан: Сэ сишIошIыкIэ целевой чIыпIэхэр фаехэм алоклэх. Федеральнэ апишэрэ еджапIэхэм кытфатгъэшгъошэрэ чIыпIэ пчъагъэр зытшIэкIэ, районхэм ыкIи кьалэхэм гъэсэныгъэмкIэ ягъэлорышIа-пIэхэм тхылъхэр афятэгъэхьых. ЕтIанэ ахэм япащэхэм ны-тыхэм кьатхыгъэ лъэIу тхылъхэр тэ кытфатхьых. Ахэм комиссиер ахэплъэ ыкIи зытефэу ылытэхэрэр къахьых. Зэнэкьокъу шIыкIэм тетэу кыхэтэхых.

Мы илъэсым апишэрэ еджапIэхэм ячIэхьакIэ зэхьокIы-ныгъэхэр фэхуэгъэх. ТапэкIэ целевой чIыпIэ зилэ ныбжыкIэм а апишэрэ еджапIэм итхылъхэм якопиэхэр ыхьынхэ фитыгъ. Джы целевой шIыкIэм тетэу апишэрэ еджапIэм къекIолIэрэ ныбжыкIэхэм подлинникыр ары аритын фаер. КIалэу е пшъашъэу ащ фэдэ фэгъэкIотныгъэ зилэм нэмыкIэхэм иягъэ аригъэкIы хуыштэп.

УнчIэ: ЕГЭ шIыкIэм тетэу еджапIэм кычIэкIэхэрэм экзаменхэр зэратыхэрэм кIэлэегъаджэхэм яИоф нахь кыгъэпсынкIагъэу ны-тыхэм алътыт. Ахэр кытеохэу кытэуапчIыхэу мэхъу кIэлэегъаджэм ипшъэдэ-кIыжэ нахь макIэ зыкIэхьу-рэмкIэ. О пшъхьэкIэ ащ сы-дэуцтэу уеплътыра?

Джэуан: Тэ тигъом зыми экзаменым тыфигъэхьазырыщтыгъэп. Непи кIэлэегъаджэм кIэлэеджакIохэр ЕГЭ-м фигъэхьазырынхэу щытэп. Къэралыгъо шапхьэхэм атетэу ащ кIэлэеджакIохэр регъаджэх, шIэныгъэ арегъэгъоты. Ау кIэлэеджакIом ЕГЭ-м оценкэу «3» кьэщымыхышъумэ, а кIэлэегъаджэм ипшъэрылэ ыгъэцакIэрэп, ар кIэлэегъаджэ дэи.

ЯтIонэрэ Иофыгъом фэгъэхыгъэ законэу аштагъэмкIи упчIабэ кьэуцугъ. Мы илъэсым ижъоныгъуакIэ и 8-м кы-дэкIыгъэ законом елътыгъэу гъэсэныгъэмкIэ бюджетым епхыгъэ учреждениехэм яИофшIэн зэхьокIыныгъэхэр фэхуыштых. Бюджет ыкIи автоном еджэпIэ учреждениехэм къэралыгъо заказыр агъэцкIэшт ыкIи ахэм яИофшIэн къэралыгъо бюджетым кыхэкIыр ахьшэмкIэ зэхашэшт. Ау еджапIэхэм ыпкIэ хэлъэу гъэсэныгъэмкIэ фэлэ-фашIэхэр агъэцакIэхэу аулэшт.

иТофыгьохэр

Псауныгъэм нахь лъанлэ щыт. Ар зызыщыкьоклэ, уугъоигъи, зэубгъэклагъи ишлуагъэ кыюмыкыжъын ылтэкъыщт.

Сабыр кызысымаджэклэ ары анахъу гумэкыгъошхо унагъор зыхафэрэр. Ащ ипсауныгъэ кызыщымыкьоу, гүзэжъогъу чыплэ уримыгъуоу къэ-тэджыныр ны-тыхэмкэ насыпгъэшху.

Адэ сыда шлэгъэн фаер цыфым ипсауныгъэ зыщымыкьоу ижъышхъэ кыкълуным пае. Ар къэтыгъуэныр сыдигъуа зедгъэжъэн фаер? Шыпкэ, псауныгъэм изытет лъэныкыуабэм ялытыгъ, ау сабым ицыкълугъом кы-щыгъэжъагъу уналэ тетным мэхъанэшхо ил. Ар кыдалгытэзэ, клэлэцыкълу Игыплэхэм ялофшлэн зэханшым мы аужырэ уахътэм кыфэкълуагъэх. Ащ ушхъагъуитлу ил. Анэрэмкэ, аужырэ илээ зэкълэтыкълэхэм къэхурэр нахь маклэ зэрэхуэгъэр ары. Псауныгъэм икъэушхумэнклэ Дунэе организацием иллыкълэхэм зэралгытэрэмкэ, къэралыгъом цыфышхъэмкэ ихахъо къэзы-гъэлъагъорэр илээситф зыныбжэ сабийхэр арых. Ау Урысыемкэ а ны-жыыр зилэ сабыеу исыр мы аужырэ илээситфым миллиони 3,9-рэ нахь маклэ хуэгъэ.

Ятлонэрэмкэ, клэлэцыкълу Игыплэхэм члэсыфэ сабым ипсауныгъэ зыщы-мыкълонымкэ Иофзу дашлагъэм елытыгъ ар еджанлэм члахъэм фзу-кълэщыт. Официальнэ статистикэм кызыртырэмкэ, Урысыем ицауплэкълугъэ клэлэцыкълуху еджанлэм нэхъаншкэ зы илээ зилэхэм ят-хыкълушхъэ зыщыкълуагъу кыхагъэщырэр бэ. Пчъагъэр мы аужырэ илээсхэм фэдищыкэ нахьыбэ хуэгъэ. Зыбзэ шыклагъэ илэхэм япчъагъэ процент 70-рэ хъхъуагъ. Зымылгъэхурэм япчъагъэ процент 80-кэ нахьыбэ хуэгъэ. Арыш, анэрэ классым кырацлэрэ сабийхэм янахьыбэм ипсауныгъэ зыщыкълуагъу кы-члэы. Ар Урысыер ары, адэ Адыгейм Иофыр сыдым щытет?

А унчлэм иджэуап тылгыгъуэ зыфэдгъэзагъ АР-м гъэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэкэ и Министерствэ испециалист-эксперт шхъалэу Вэрэкъо Хурыет.

29-мэ ясэнахъат хагъэхуагъ, клэлэцыкълу Игыплэхэм илоф-шлэн тегъэпсыхъэгъэ курсхэр акълугъэх. Арэу щытми, 2010-рэ илээсым медицинэ Иофшлэ нэбгырэ 11 клэлэцыкълу Игыплэхэм алыкыжыгъ. Ушхъа-гъоу ялэр ялэжапкэ зэрэма-клэр ары.

Арэу щытми, клэлэцыкълу Игыплэхэм ялофшлэн шыклагъэ имылу плон плэкълушхъэ, анахъу ягъэшхэн ары зыгу-гу къэсшылштыр. Сабийхэм апкышхъол хэхъонымкэ, япсау-ныгъэ пытэнымкэ мэхъанэ-шхо зилэ гъомылапхъэхэр икыу фэдищу арамгытэхху кы-хэкълу. Гушылэм пае, пчъжыер, творогыр ыкълу нэмыкълэр. Ащ фэдэу 2009-рэ илээсым Тэ-хъутэмыкьое районымкэ пчэ-жыеу арагъэшхыгъэр шапхъэм елытыгъэмэ, процент 41-кэ нахь маклэ, Адыгкълалкэ процент 55-рэ, Красногвардейскэ районымкэ процент 60. Творогыр Красногвардейскэ районымкэ 59-кэ, Адыгкълалкэ процент 62-кэ, Джэджэ районымкэ процент 69-кэ шапхъэм нахьы нахь маклэ. Икышхъэ-мышхъэхэмрэ хэтэрыкълэмрэ сабийхэм зэра-рагъэшхырэи ащ фэд. Шап-хъэхэм лъэшэу къашэкълэ.

Ау крупэ ыкълу тхъацум хэ-шыкыгъэ шхыныгъохэр, да-гъэр кьэбэкълу. Гушылэм пае, 2009-рэ илээсым клэлэцыкълу Игыплэхэм ащ фэдэ гъомыла-пхъу щарагъэшхыгъэр шапхъэм фэдитлу мэху. Сабийхэр зау-плэкълухэм япсауныгъэ изытет-кэ ятлонэрэ купым кыхиубы-тэху кычлэкълугъ. Ау уз гъэнэ-фагъэ зилэ сабийхэм Иоф зра-дэшлэн фаем тегъэпсыхъэгъэ планхэр клэлэцыкълу Игыплэхэм ямылу кычлэкълугъ.

Псауныгъэр гъэпытэгъэнымкэ сабыр жыы кьабзэм хэтным мэхъанэшхо зэриэр зэкълэми ашлэ. Мафэ къэс сыхъати 4 — 4,5-рэ шагум дэтыхнэ фае. Ау ар икыу фэдищу клэлэцыкълу Игыплэхэм агъэцакълэрэ. Ахэм япа-щхэр клэлэцыкълу Иофшлэн нахь тэрэуу лыплэнхэ фае. Ащ фэдэ машло къэхумэ, са-бийхэр кызырэрчлэпшытхэ члэ-кыплэ шхъафхэр клэлэцыкълу Игыплэхэм 59-мэ непэ ялэп.

Клэлэцыкълу Игыплэхэм 34-рэ нылэп физкульту-рэ зышашырэ зал зилэр, 78-м физкультурнэ за-лымрэ музыкаль-нэ залымрэ зых, шшымы ялахэп.

Сабым ипсау-ныгъэ зыщымы-кълонымкэ клэлэ-плум мэхъанэшхо ил. Ау икыу фэди-щу ахэр сабий пэпчэ лыплэнхэу амал ялэп.

Сыда плэмэ, группэм сабий бэдэд исыр. Уплэкълунхэм кызырагъэлъэгъуагъэмкэ, 2010-рэ илээсым группэхэр процент 128-у ушъагъэх. А пчъагъэр гъэрэклорэм елы-тыгъэмэ, проценти 9,8-кэ на-хьыбэ. Республикэмкэ джыри чэзыгум хэтэры сабий мин пчъагъэ мэху.

Сабийхэм япсауныгъэ къэ-ухъумэгъэныр, гъэпытэгъэныр Иоф кызырыкълу щытэп, ащ бгъу пстэумкэи укьэклэлэн фае.

«ПСАУНЫГЪЭМ ТЫНАЛЭ НАХЬ ТЕТЭУ...»

Ащ кызырэиуагъэмкэ, рес-публикэм щауплэкълурэ сабий-хуэ зипсауныгъэ шыклагъэ илэ-хэм япчъагъэ Урысыем нахь нахь макълэми, Иофым унгъэрэ-зэнэу щытэп. Клэлэцыкълу Игыплэхэм къащэрэ сабийхэм япроцент 0,6-м зэралгъэрэм кыщэкълэ, процент 0,9-м ятхы-кълушхъэ зыщыкълуагъэ. Клэлэ-цыкълу Игыплэхэм члэсыфэ ыкълу еджаплэм игурыт классхэм анэ-сыфэ а пчъагъэхэр проценти 7, 6-м ыкълу процент 16,2-м анэ-сых. Мы илээсым ищылэ мазэ министертствэм зэхэфын Иоф-шлэнхуэ зехишагъэхэм кызы-рагъэлъагъорэмкэ, клэлэцы-кълухэр зэрэсымаджэхэм кыхэ-клэу мэфэ бэдэд ханагъ, уцугъо 23297-рэ уз зэфэшхъафхэр са-бийхэм къяузыгъэх.

Адыгэ Республикэм мунци-пальнэ клэлэцыкълу Игыплэхэм 122-рэ ит. Ахэм ащыщэу 89-м ящыкълэгъэ псыфэбэ-псычылэр кыкълу, канализацием Иоф ешлэ. УФ-м изаконэу «Гъэсэныгъэм ехьыллагъ» зыфиорэм ия 51-рэ статя кызырэдильгытэу сабий-хэм япсауныгъэ къэухъумэгъэ-нымкэ а клэлэцыкълу Игыплэхэм амал икыу ял. Ахэм тхъама-фэм кыкълуцлэ мэфитфым Иоф ашлэ. Сабийхэм яакъыл, язэхэ-шыкълэ хэзыгъэхорэ Иофшлэнхэр пчэдыжъым зэхашэнхэм аналэ

тырагъэты. Ащ фэдэ занятие-хэм азыфагу уахътэ кызыри-фэщтым, а уахътэм физкульту-рэ зэрарагъэшылштым клэлэп-хэр пылтых.

Зипсауныгъэ шыклагъэ илэу клэлэцыкълу Игыплэхэм члэсхэм испециалистхэм Иоф адашлэ. Ащ фэдэхэр зышашыгъ группэ 51-рэ республикэм ил. Икыгъэ илээс еджэгъум ахэм клэлэцыкълу 822-мэ Иоф ачадашлагъ. Ащ фэдэу сабийхэм яжабзэ шы-клагъэу илэхэр дэгъэзыжыгъэн-хэмкэ логопедхэм яшлуагъэ кьэкълэ. Ахэр еджаплэм члэхъан-хэм ыпэкълэ илээситлу илэу ло-гопедым Иоф адишлэу регъажэ. Икыгъэ илээс еджэгъум клэлэ-цыкълу 633-у Иоф зыдашлагъэ-хэм ащыщэу 196-м яжабзэ шы-клагъэу илэхэр дагъэзыжыгъэх, 304-м яхъарыф кьэлуакълэхэр нахьышлу хуэгъэх.

Клэлэцыкълу Игыплэхэм ло-гопедэу алуыр мы аужырэ уахъ-тэм нахьыбэ хуэгъэ. Джыдэдэм логопед 42-мэ ыкълу психолог 53-мэ ахэм Иоф ачаашлэ, физ-культурэмкэ клэлэсгъэджэ 36-рэ ащэлажэ.

— Сабийхэм япсауныгъэ зыщымыкълонымкэ гъомыла-пхъу ашхырэм мэхъанэшхо ил. Ащ изытет хэта лыплэгъэр? — сепчылэ сугушылэгъу.

— Министерствэу сызыщы-

лажырэ илээсым тлогъогогъо клэлэцыкълу Игыплэхэм зэра-щагъашхэрэу еуплэкълу, — ело Хурыет. — Мы илээсым иапэрэ квартал уплэкълунэу тшыгъэхэм кызырагъэлъэгъуа-гъэмкэ, клэлэцыкълу Игыплэхэм 34-у сабийхэр сыхъат 12-рэ зы-щагыгъэхэрэм плэ ачагъашхэ, адрэхэм мафэм шэ ащэшхэ. Зэкълэмкэ сабий 13523-рэ клэлэ-цыкълу Игыплэхэм шэ е плэ ачагъашхэ.

— Сабийхэм ягъэшхэн пэлухэрэ ахыщэр хэта къэ-зытлупшырэр? Уасэхэм ялытыгъэу сабий Игыплэхэм сыдэушху хахъора?

— Сабийхэм ягъэшхэн чы-плэ бюджетым кыхэкълэрэ ахь-

арых зачалахырэу. Гурытымкэ республикэм сабий Игыплэхэр сомэ 578-м шынэсы.

— Ны-тыхэм алоу бэрэ зэ-хэпхыщт «Сабыр унэм есы-фэ дэгъу, садикым зэрэтэщэу къэсымаджэ». Емыкълу кыс-фэмышл, ау клэлэцыкълу Игыплэхэм Иоф цызышлэрэ мед-сестрам шхынэу ашлыгъэр зэриуплэкълурэм нэмыкълэу са-бийхэм нахь алыплэгъэныр ишхъэрылба?

— Медсестрам сабийхэр ма-фэ къэс ыуплэкълунхуэ щытэп. Ны-тыхэм амылэгъуми, ащ Иофшлэн гъэнэфагъэ егъэцакълэ. Клэлэцыкълу поликлиникэм епхы-гъэхуэ сабийхэм япсауныгъэ ар лъэплэ. Клэлэцыкълухэр зы-

щэмрэ ны-тыхэм Игыплэхэм аратырэмрэ кьахэкълу. Клэлэцы-кълу Игыплэхэм гъомылапхъэхэр кыылэкълэгъэхъашхэр зэнэкь-кълу шылкълэм тетэу кыхахых. Гъомылапхъэхэм ауасэ зэрэха-хъорэм елытыгъэу сабий Игы-плэхэм зызэблэху. Уасэхэм ахахъо зыхъукълэ, Игыплэхэри нахьыбэ хъун фаеу мэху. Арэу щытми, анахь мэкълэ сабий Игы-плэхэр республикэмкэ сомэ 300 нылэп зэрэхурэр. Ар зыща-тырэр Теуцожь районыр ары. Анахьыбэу республикэм щаты-рэр сомэ 800. Ар Красногвар-дейскэ ыкълу Мыекълонэ районхэр

щышхэхэрэ, зыщыджэгухэрэ, зыщычыгъэхэрэ унэхэм язытет еуплэкълу. Непэ медицинэ Иофы-шли 107-рэ клэлэцыкълу Игыплэхэм ащэлажэ.

Сабийхэм апкышхъол гъэ-пытэгъэныр, ахэм япсауныгъэ лыплэгъэныр клэлэцыкълу Игы-плэхэм яшхъэрылгъ шхъалэу тиминистерствэ елыгъэ, коллечи-ем а Иофыгъом шытегушылэху мэху. Ащ фэдэу коллечи-ем ышлыгъэ унашъом теткэ икы-гъэ илээс еджэгъум медсестра

Я 4-рэ ыкълу я 5-рэ нэклубгъохэм арытхэр СИХЪУ Гошнагъо кыгъэхъазырыгъэх.

Клиникэр щыI, ыпIэ

Псауныгъэр — уасэ зимыIэ баиныгъ. Ар тилэ хъумэ, икъу фэдизу уасэ фэтишIэрэп, ау зыгорэ кызырэтэузуу зыкътэишIэжы, елбэтэу поликлиникэм тэчъэ. Мы чIыпIэм кыныцIыдгурIо: псауныгъэм изытет зэбгъэишIэным пae псауныгъэ дэгъу уиIэн фae. Сыда пIомэ жьы дэдэу укътэ-тэджынышIэ, регистратурэмIэ къебгъэ-жъэн, чэзыу пчъагъэмэ уахъ-тын фaeу цыт. Лъэхъаным диштэрэ IэзэпIэ учреждениеу «Я XXI-рэ лIэшIэгъум икlinikэу Шъэу-мэн Хъазрэт ыцIэкIэ цытым» ифIо-фаиIэхэр агъэфедэхэм, сымаджэхэм ягумэкIыгъохэм ащыцIыбэр IэкIыб хъуцт, — еIо злъаишIэрэ клиникэм игенеральнэ директору Жэнэ Аскэр Чэрымэ ыкIом.

щыбэмэ сачыIагъ. Ахэм япатэхэм нэбгыри 7 — 8-у арылтых, коридорхэм адэт диван шхъакохэм сымаджэхэр ателых. Клиникэм иIофхэм язытет нэмыкI шъыпкъ. Палатэ кIоцI закъохэр арэп, тьдэки къэбзэ-лъабз, зэкIэми гъэпсыкIэ гъэнэфагъэ яI.

ШапIэри гүлэтыпI, къабзэ, чыIэтагъ, хъоо-пщай. Шхынхэр кызышхатэрэм узылхъэкIэ, кыюупчIых пшхы шIоигъомкIэ, врачым шхын гъэнэфагъэ кырымыхыкIыгъэмэ, япIорэр агъэцакIэ. Неущ пшхы шIоигъор ябгъэтхымэ, шIокI имыIэу кыпфагъэхъазырышт. Сэ сишIошIыкIэ, а зэпстэумэ яшIуагъэкIэ сымаджэхэр псынIэу алъэ теуцожых.

Консультацие-хэри къащараты

Бэрэ кыыхэкIы чIыпIэмэ ащыIэ врачхэр кын хэфэхэу, къяолIэгъэ сымаджэмэ IэпыIэгъу аратын амылэкIэу. Ар нахыбэрэ кызышхатэрэм сымаджэм иуз амыгъэуэфышъу хъумэ ары. Сыд ашIэшт сымаджэхэм ащыгъум? Сыд амала зэусэштхэр? Узыр мыгъэуэфыгъэу сымаджэм сыдэуштэу еIэзэштхэ? Нафэ, уахътэр макIо, Iэзэн Iофым зеукIыхъэ.

Ащ фэдэ хъумэ, сымаджэхэр я 21-рэ лIэшIэгъум икlinikэ агъаклох. Зисэнэхъат хэшIыкIышхо фызиIэ врачхэм консультациихэр ахэм къараты, шIэгъэн фаехэм ащагъэгъуазэх. Сыдыгъуи ащ фэдэ IофшIэнхэм афэхъазырых терапевтхэр, кардиологхэр, эндокринологхэр, хирургхэр, урологхэр, гинекологхэр, ахэм анэмыкIэхэри. ЕтIани а консультациихэм охътаб амыхъэу зэшIокIых — сымаджэр клиникэм кызышхатэрэм мэфэ дэдэм.

Зы нэбгыри клиникэм щыфыкъуагъэп

Илъэсибгъу хъугъэ клиникэр зылажэрэр. А уахътэм кыкIоцI зы сымаджэ гори мыщ щыфыкъуагъэп, зы операции мытэрэзуу щашыгъэп. Анахь операции хылытэ ашыгъэ сымаджэхэми япсауныгъэ псынIэу зыпкъ еуцожых.

Сымаджэм узэу иIэр ыкIи операциеу ашыгъэр къыдалытэш, апэрэ мафэм реанимациеу рагъэгъуалхъэ. Нэужым палатэм къащжы. Палатэхэм, кызырэтIуагъэу, нэбгыритIу-щы арылхыр, зыгъэпскIыпIи, уищыгъынхэр зыдэщылышхатхэри, гъомылапхэр зыщыпIыгышхати — зэкIэ палатэ пэпч хэт. Операциехэр зэрэфшъуашэу зэрэщыкIохэрэм лъапсэу иIэр нафэ: ме-

коллективым изэхъацIу ыкIи иупчIэжыакIу. Жэнэ Аскэр Чэрымэ ыкIор Адыгеим, Краснодар краим, Урысыем ичIыпIабэмэ ыкIи СНГ-м ихэгъэгъухэм ащыцIэрыIу. А чIыпIэхэм ащыпсэухэу Аскэр къеуалIэи ыгъэхъужыгъэхэм гушIыIэ фабэхэр врач IэпIасэм фалох, бэрэ шыIэнэу, псауныгъэ пытэ иIэнэу фэлъалох. Жэнэ Аскэр Урысые Федерациеу изаслуженнэ врач, Адыгэ Республикэм ина-роднэ врач, меди-цинэ шIэныгъэ-хэмкIэ кандидат.

Клиникэр языгъэишIыгъэр ыкIи тэ тильэхъан диштэрэ медицинэ псэуалъэхэмкIэ зэтезыгъэпсыхъагъэр шIушIэ-ныр зигъогогъоу, Адыгэ Республикэм и Президентыгъэу Шъэумэн Хъазрэт Мэдждэ ыкIор ары. IэзапIэр зы илъэскIэ ашыгъагъ ыкIи 2001-рэ илъэсым Iоф ышIэу ригъэжыгъагъ. Уз бэдэдэхэм мыщ шIаIэх ыкIи IэпIасэ-ныгъэшхо зыхэлэ Iэзаклохэм цIыфыбэмэ япсауныгъэ зыпкъ щырагъэуцожых.

Ыпапэ дышъэр пэзы

Сыд фэдэ медицинэ псэуалы, анахь дэгъур арыми, цIыфым иуз зыфэдэр кы-хигъэщын ыкIи ыгъэхъужын ыльэкIыштэп врачым гулыгъэ, шIэныгъэ куу имыIэмэ. Зипшъэрылхэр хыалэ-лэу, ыгу етыгъэу, мыпшъы-жъэу зыгъэцакIэрэм ишIу-шIагъэхэм уасэ афашIы, ахэм афэдэхэм афэгъэхъыгъэу цIыфхэм аIо: «Тхьэр етагъ, дышъэр ыIапэ пэзы».

Клиникэм игенеральнэ директор медицинэ IофышIэ

Илъэс 20-м ехъурэ Аскэр щылэжыагъ Адыгэ республикэ клиникэскэ сымэджджым, лъынIфэ хирургиемкIэ отделением ипэцагъ. Илъэситф фэдизрэ мэшIоку гъогум иIофышIэхэм яклиникэскэ сымэджджэу Краснодар дэтым пэцъ-ныгъэ дызэрехъагъ. Практическэ IофшIэнэу ыгъэцакIэ-хэрэм адакIоу Кубанскэ медицинскэ университетым общэ хирургиемкIэ икафедрэ идоцентэу научнэ ыкIи егъэджен Iофхэр ыгъэцакIагъэх. 2001-рэ илъэсым кышхегъэжыагъэу Аскэр зигугъу кэтшIырэ клиникэм игенеральнэ директор.

Врач шхъаIэу клиникэм иIэр Аскэр ышнахыкIэу Адам ары. Ари тиреспублики, Краснодар краими дэгъоу ащызлъаашIэ, специалист цIэрыIу. Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ иминистрэу Iоф ышIагъ, Урысые Федерациеу псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ иотличник, медицинэ шIэныгъэхэмкIэ кандидат. Жэнэ лъэкъуацIэр ыхъэу джыри зы хирург клиникэм шIэлажэ, ар апшъэрэ категория зилэ Тамара Иван ыпхъур ары, Урысые Федерациеу псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ иотличник, Аскэр ишхъэгъус.

Врач IэпIасэхэу дышъэр зыIапэ кыпызыхэрэм ацIэхэр зэдырагъаштэу сымаджэмэ къалох: хирургхэу, Урысые Федерациеу псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ иотличникхэу Нэпсэу Хъазрэтэ Андрей Пичугинымрэ, врачхэу, анестезиолог-реаниматологхэу Константин Стакановымрэ Сергей Толстолуцкэмрэ, онкологхэу Андрей Янкинхэр, гинекологхэу Наталья Стакановар, врач-эндоскопистхэу Александр Топольскэр, эндокринологхэу Людмила Клыковар. Щытху гушIыIэ дэхабэ къалэжыгъэ терапевтхэу Юрий Карунэ, кардиологхэу Елена Пугач, рентгенологхэу Владимир Пасюгрэ ащ игъэсэу ШьонтIыжэ Михаилрэ, урологхэу Андрей Шефферрэ Сергей Павленкэмрэ, клиникэм илабораторие щылэжыхэрэ врачхэу Наталья Зайцевамрэ Екатерина Кондрашинамрэ.

IэпIасэныгъэшхо, гукIэгъушхо ахэлэ медсестрахэу Нэпсэу Мирэ, ДзэлI Альфия, Елена Ефимовар, операционнэ сестрахэу Наталья Кузнецовамрэ Наталья Примакрэ. Ахэм ауж зыкырагъанэрэп медсестрахэу Ирина Малофеевар, Нэгъуцу Заремэ, Шхъа-пIэжыкIэ Саидэ, Елена Василенкэм.

Сыда мы клиникэр бэмэ кызыкIыыхырэ?

ЧыпIэ зэфэшхъафхэм къарыкIэу бэ мыщ сымаджэу къакIорэр. Ахэм ащышхэм гушIыIэгъу сафэхъугъ.

Клещева Р.А., филологии шIэныгъэхэмкIэ доктор, Казахскэ къэралыгъо университетым ипрофессор:

— ИлъэсибIыкIэ узэкIэ-Iэбэжымэ, апэрэу ошIэ-дэмышIэу мы клиникэм сыкычIэфэгъагъ. Непэ сшIэзэ сыкэкIуагъ. Мыщ иврачхэр цIыфыгъэ дахэ ахэлэу апэгъокIых къакIохэрэм, узыр зыфэдэр псынIэу щагъэуэфы. IэпIасэныгъэшхо зыхэлхэу, Iоф гъэнэфагъэм фэIазэхэр ел-

бэтэу IэпыIэгъу фэхъух сымаджэм. Сэ операции сашыгъ, сизытет дэгъу. Уахътэ тешIэмэ, нахь операции хылытэ сашы-нэу сыкэкIошт—шхужь кыуп-шхъэхэр зэблахъушхы.

Антонина Волковар, ста-ницэу Дондуковскэр:

— Клиникэм яцэнэрэу сыкэкIо уз зэфэшхъафхэм къа-хэкIэу. Згъэзэжыу сыкIожь хъумэ, зэхэсшIэ сипсауныгъэ нахышIу зэрэхъугъэр. Мы-зэгъогум сыкызыкIом, опера-ция Iоф хэмытэу зэшIокIыгъ, Iэзэгъу уцхэмкIэ кысэIэзагъэх. УмыгъэшIэгъон ыкIи умыгъэ-гушхон плэкIырэп лъэшэу афэгумэкIыхэу медицинэм иIофышIэхэр сымаджэхэм зэрадзеклохэрэр.

Елена Нагапетян, къалэу Туапсэ:

— ТичIыпIэ врачхэм узэу сирэ зыфэдэр кыыхагъэщын альэкIыгъэп. Синэуасэ горэм мы клиникэм сыкIомэ нахы-шIоу кысисIуагъ, сыкэкIуагъ ыкIи. Зы мафэкIэ сиуз зыфэ-дэр агъэуэфыгъ, кыкIэлъы-кIорэ мафэм операции сашыгъ. Мы уахътэм слэмэ сатет, сэкIо. Врачхэмрэ медсе-страхэмрэ инэу сафэраз.

Зоя Тимофеевар, поселкэу Жыубгъу:

— Краим ит IэзэпIэ учре-ждение пчъагъэ, ахэм ащыщ Краснодар дэт клиникэри, къэс-кIухъагъ. ЗэкIэми узэу сирэ зэфэшхъафэу къагъэлэгъуагъ. Уахътэр кIоштыгъэ, узым сы-зэлъыкIун ыльэкIышхыгъэ. Джары мыщ сыкэкIонэу зы-кIэхъугъэр. Мы клиникэм псынIэу сиуз кышхыагъэ-щыгъ ыкIи операции сашыгъ. Клиникэ дэгъу, зэтегъэпсы-хыгъ. Палатэхэр къабзэх, гүлэ-тIэпIэх, сымэджджымы пшIэнэп, Iэзэгъу уцхэм амэ кыюурэп.

Мыкыуапэ щыпсэурэ **Нар-тэкIэ Бэлэ** мыщ кышхы-Iэзагъэх. Клиникэм изытет, ащ Iоф щызышIэрэ врачхэм дахэу къатегушIыIэ:

— Iэзэгъу уц е хирургым ис-кальпель закIоп мыщ зэрэщя-Iэзагъэх. Клиникэм изытет, ащ Iоф щызышIэрэ врачхэм дахэу къатегушIыIэ:

Район ыкIи къэлэ сымэдждэ-

МЭЛАЖЬЭ, РЕГЪЭХЪУ

дицинэ техникэклэ дэдэхэр члэтых, мышц шылэжьэрэ врач-хэм ясэнахьат хэшлыкышхо фыраI, ялофшлэнхэр дэгъоу зэ-хашцх.

Сыдэушцтэу клиникэм щяIазэхэра?

Сымаджэм иуз зыфэдэр мыгъэунэфыгъэмэ, врачыр аш еIэзэн ытэкIышцтэп, еIэзэнэу фежъэми, хэукъоныгъэшхо ышIышт.

Къэралыгъо е муниципальнэ гъэпсыклэ зилэ зы Iэзэплэ учрежде-ние я 21-рз лIэшIэгъум икли-никэ фэдэу узыр зилIэужыгъор цагъэунэфэу, анализхэр, уплэ-з

Операцие ищыкIагъэмэ...

Iэпэлэсныгъэшхо зилэ врач-хэр арых мышкIэ унашъо зышыхэрэр. Уз зэфэштхьаф-хэм ялгытыгъэу операциехэр ашIых: гумрэ лъынтфэхэмрэ (анахь лъынтфэ инэу, гум кыкIэрыкIэу Iэпкъ-лэпкъхэм лъыр алгызыгъэлэсырэр, гум кыкIэу пкъышголым хэхэрэ лъыр зэрыклорэ лъынтфэр, гум екIужьырэ лъыр зезышцэрэ лъынтфэр); жъэжыер, аш ит-рубкэхэр, организмэм ищы-клэгъэ веществохэр къэзышIы-рэ е имыщыкIагъэхэр кыхэзы-гъэклэрэ органыр, жъэжыем илгъ мыжъохэр гъэушкыонгъэ-ныр, жъэжыем гъопс зэрыт

хэр кын дэдэкIэ аш текIох. А узхэм куоу лъапсэхэр ад-зызэ, сыд фэдэ Iэзэгъу уци афэмыукIочIыжъэу хъун ытэкIышцт. Ащыгъум а узыр зилэм сыд ышIэшт? Ку-рржъыем итIысхьашта? Хъау! Я 21-рз лIэшIэгъум ик-линикэу Афыпсыпэ дэтым кIошцт. Клиникэм шылэжьэрэ врачхэм шхужь къупшхъэ зэхэтхэмрэ лъэгонджэ зэры-тыплэхэмрэ операцие ашIы-хэу загъэсагъ. А операцие шыкIэр алэ кырагъэхьаным пае ахэм IэкIыб хэгъэгухэм ямедицинэ учреждениехэм ашылэжьэрэ врачхэм яопыт алэ кырагъэхьагъ. Хирург куп Жэнэ Аскэр япашэу Гер-манием икlinikэ анахь дэ-гъумэ ашцъ горэм щылагъ. Операциехэр зэрифэшъуашэу агъэцкIэнхэм пае оборудо-вание, медицинэ Iэмэ-псымэ-хэр кызылэклагъэхьагъэх. ОборудованиякIэр зычIэт операционнэ блокыр IофшI-ным фытегъэпсыхьагъ: нэфын, хъоо-пшау, жьы кьабзэр ит.

Я 21-рз лIэшIэгъум икли-никэ иIофшIэхэм Урысыем имедицинэ гупчэхэу «уз Iае» зыфалорэм зыщяIазэхэрэм зэхыныгъэ дэгъухэр адырIа. Ашц фэд, IэкIыб хэгъэгухэм ямедицинэ IофшIэхэм кIэу кыыхахьрэмэ алгэплэх, зэрагъашIэх ыкIи ялофшIэн цагъэфедэх, Iэпэлэсны-гъэшхо ахэлъэу, гъэхьагъэхэр ашIызэ, сымаджэхэр опера-цие ашIых.

Тихэгъэгу имедицинэ уч-реждениехэм ашылэжьэрэ зэлъашIэрэ врачьбэхэм Адыгеим шыпсэурэ ялофшI-гъухэм ягъэхьагъэхэм осэш-хо кьафашIы: узым игъэу-нэфынкIэ хэукъоныгъэ ашIы-рэр, IофшIэным кьулайныгъэу фыраIэм ренэу хагъахъо.

Организмэм ищыкIэгъэ веществохэр къэзышIырэ е имыщыкIагъэхэр кыхэзы-гъэклэрэ организм илэ хъугъэ уз Iае (ракым) ригъэзыгъэ нэбгырэ миным нахьыбэ илэсигбгъум кыкIоцI опера-цие мышц шашIыгъ. Ахэр эклэ дэгъоу зэшIокIыгъэх.

Клиникэм ипашэу Жэнэ Аскэр Чэрымэ ыкьор хирург Iэпэлэс, аш Тхэм кыфигъэ-хъугъ. Ары сыд фэдэ опера-цие ышIыгъэми, кIэухышIу зыкIыфэхьурэр, цIыфхэр зыкIыфэразэхэр. Iэдэбны-гъэшхо зыхэлъ цIыф, шъабэу, IупкIэу мэгушыIэ. Бэ лъэгъун зэфэштхьафхэр яIэу мафэ кьэс аш кьеуалIэрэр, ахэм чIыплэ чыжъэ кыкIыхэрэри ахэт. Лъэгъунэу яIэхэр зэхе-фых, Iэпылэгъу зэрафэхуш-тым егушшысэ, хэкIыплэхэр кьегъотых, цIыфыр ыджэж зэрэчIэхьагъэм рыкIэгъо-жыныу чIыплэ ригъэуцорэр.

ХЪУШЦТ Щэбан.

кIунхэр псынклэу щызэшIуа-гъэклыхэу шыIэп. Мышц узыр зыфэдэр цагъэунэфы ультразву-ковой, эндоскопическэ, лабора-торнэ, функциональнэ ыкIи рентгенологическэ аппаратурэ-хэмкIэ.

ЫпшгэкIэ кызыррэщытIуа-гъэу, медицинэ оборудованиеу яIэр кIэ, IэкIыб хэгъэгъу зэтэгъэ-псыхьагъэхэу анахь медицинэ техникэ дэгъухэр кызышца-шыхэрэм кьарашыгъэх. Уп-лэкIунхэм кIэухэу афэхьухэрэр цифрэхэмкIэ зэрагъэзафэх. Ана-лиз шIыгъэнхэр ахэм кьагъэ-псынклэ. ГушыIэм пае, лъым ианализ зы такыкькIэ кьагъэ-хьазыры. Поликlinikэ кызыр-рыкIохэм ашашIырэ уплэкIун зырызхэм ягъэхьазырын тхьа-мфитIу тешIэмэ, мы клиникэм а IофшIэнхэм ягъэцкIэн та-кыкь тIокитIукIэ щызэшIо-кIы. А зэлстэумэ узым икы-хэгъэщын кьагъэпсынклэ, охъ-тэ лые агъэкIодырэр. Анализ-хэр хьазыр хъумэ, операцием зырагъэуукIыхьырэр.

НыбжыкIэхэр гъогу тэрэз тещэгъэнхэм пылбых

1996-рз илээсым кыщегъэжъагъэу быслъымэнхэм я ДиндэлэжъапIэрэ Мыекьуапэ ыкIи Адыгеим яепархье-рэ ялыкIохэм республикэм икIэлэегъаджэхэм, гурыт еджанIэхэм яапышэрэ классхэм арыхсэм аIукIэнхэр шэнышIу афэхьугъ. Гъэсэныгъэ ыкIи хэбзэхъумэкIо ор-ганхэм ялыкIохэр зыхэлэжъэхэрэ мышц фэдэ зэлукIэгъухэм диным епхыгъэ Iофыгъохэр арэп кьащалэтыхэрэр, ахэр афэгъэхьыгъэх цIыфыгъэ шэпхъэ дахэхэм арыгъуазэхэ-зэ, кьыткIэхьурэ ныбжыкIэхэр иIугъэнхэм ыкIи а шэпхъэшIухэм афэгъэсэгъэнхэм.

— Я 9—11-рз классхэм ашеджэхэу тинеушрэ дунай ипчэхэр кызылэзыхьышцхэм, дунэе гъогу дахэм техьашцхэм, я 21-рз лIэшIэгъум илгыгъэкIотакIохэм, «наукэм илIэшIэгъу» зыфилорэм кыхэуцощт-хэм тяушъынэу, яшIонгъоныгъэхэм тахэдэлонэу ары кIэлэе-джакIохэм тазыкIыIукIэрэр, — кьелуатэ Емыж Нурбий. — Диныр шьулэжэ, нэмаз шьушIы тIоу тэ зыпари едгъэзырэр, ашц фэдэ му-ради тилэп. Мы Iофым егъэзыгъэ нэшанэ хэлъын ытэкIышцтэп. Алахьталэм ыгукIэ кыхимылхьагъэу тэ хэт щыщи диным ед-гъэуцолIэн тыфитэп. Тэ кызыфэткIухьэрэр тиньыжыкIэхэм Iэдэб-ныгъэ, цIыфыгъэ, адыгагъэ ахэлъынэу, ны-тыхэу, кIэлэегъаджэхэу зыплухэрэм, зылэжыхэрэм, нахьыжхэм шъхьэкIэфэныгъэ афашIэу, кьуаджэу зыдэхсэм, цIыфэу зыхэтхэм дахэу адэпсэхэу, непэ шIэныгъэу еджапIэм кышчыратырым кIыгъоу а Iэдэбныгъэр ягъэшIэ гъогу Iальмэкъ илъынэу, дунэе гъогум тетцэнхэр ары тэ пшгэ-рылгъэу зыфэдгъэуцужьырэр.

Нурбий кызырриIуагъэмкIэ, хэмыукъорэ цIыф шыIэп, анахьэу ныбжыкIэхэм ар афэгъэхьыгъ. Ашц пае ешъоным, кIэпым, туты-ным апышцагъэ хьугъэхэм, бзэджэшIагъэхэр зезыхьэхэрэм, Тхэмэ шIошъуныгъэ физимылэхэм Къурланым еджэнхэ фаеу араIорэр. Iэдэбныгъэр, зэфагъэр, шIэныгъэр цIыфым зэригъэгъотмэ ежъ-ежы-рэу етIанэ диным ыIэ фицэин фит. ЕджапIэхэр кьакIухьэхэ зыхьукIэ анахьэу анаIэ зытырадзэрэр ны-тыхэр зэрагъэшIонхэ фаер агурыгъэлэгъэныр ары. Сыда Iомэ Къурлан лъапIэм мырэушцтэу кышцелэ: «Ны-тыхэм шъхьакIо языгъэшIэу, гумэкI хэзыгъэтыхэрэм джэнэт яIэп, ашц фэдэхэр джэнэтым ихьашцхэм». Джащ фэдэ шIэныгъэ кызыгытэрэ кIэлэегъаджэхэу, гулгытэрэ акьырэ языгъэгъотыхэрэ-ри. Ахэми мытэрэзыныгъэкIэ задэзекIохэкIэ, Алахьталэм ыгъэпы-утынхэу, джэхьанэмкIэ ыгъэпшыцэнхэу кышцелэ Къурланым. Мы-хэр эклэ кIэлэедджакIохэм кьафалуатэх. НыбжыкIэхэм язэхэшIыкI кьэушынэм, мыхъо-мышIагъэхэр амышIэнхэм, кIэпым, аркым, тутыным апышцагъэ мыхъунхэм афэгъэхьыгъэ ушгъыхэр адашIых. Диным кызырриIорэм, Къурланым кызырригъэлыагъорэм атетэу ахэм гупшысэ гъэнафагъэхэр алыагъэлэсых.

— Бэмэ кьашIошIырэр Пегъымбарэу Мухьамэд пшэхьом хэсэу Къурланым бедуным ытхыгъэу арых. Арэушцтэу егушшысэхэрэр джыри кьэмыушыгъэхэр, тхьэшIошъуныгъэ зимылэхэр ары, — еIо Емыж Нурбий. — Пегъымбарым зы хьарыф закъуи ытхыгъэп, тхакIи еджакIи ышIэштыгъэп. Къурланым атхыгъэу шытэп, ар Тхэмэ уашъом кыыригъэхыгъ. Къурланым гъогоу кыкIугъэр дунэе кон-ституцием и Устав фэд. Къурланым итхагъ дунай кызырэхьугъэр. ЦIыфыр кызысхьурэмрэ зыщылIэжырэмрэ азыфагу кьифэрэ пIалгъэм зэрэпсэушцти, ышIэшцти, ылошцти эклэ аш кышцелэ, ахэр кIэлэцIыкIухэм кьафэтэлэуатэх. ГушыIэм пае, галактикэ миллиард шьышым ехэу дунаим зэрэтетыр, галактикэ пэпчэ жьогъо милли-ард шьытIурэ шъэныкьорэ зэрарыгъыр Къурланым кышцелэ ыкIи ученэхэм ар агъэунэфыгъ. Адэ тхакIи еджакIи зымышIэштыгъэ Пегъымбарым ар тэ шишIэштыгъа? Джащ фэдэу океанхэр зэрэзэхэмылхьадэхэрэр шIэныгъэлэжъэу Кусто ыушэтыгъ. Илгъэс минрэ шьыплIырэ хьугъэу ар Къурланым итхагъэу шыт. Мыхэр эклэ зыгорэм кыгушшысыгъэ зэралорэр зэрэмытэрэу ятэлэ. Мышц фэдэ шысэхэмкIэ кIэлэцIыкIухэм гулгытэ ядгъэшIы, дунайр ежъ-ежырэу кызырэмыхьугъэр, Тхэ зэрэшыIэр, Ашц игъогу зыфэдэр ашIэу хьухэ тшIоигъу.

Непэ адыгэ лъэпкъым нэмыкI Кавказым исэп ихахьо нахь макIэу, ихэкI нахьыбэу. Ашц тиньыжыкIэхэр едгъэгупшысэхэу тыфай. Тэ непэ тикIэлэцIыкIухэм тызэряушъырэр еджэгъэшхо хьунхэу, амалышIухэр яIэнхэу, яхэгъэу, яхэку шIу алгъэгъунхэу ары.

Нурбий зэрэхигъэунэфыкIыгъэмкIэ, еджапIэм зыкIохэкIэ, лек-цие кьафеджэ кьодыеу шымытэу, занкIэу зэдэгъушIэгъухэрэ адашIынхэу ныбжыкIэхэм амал яI. Ашц нэмыкIэу, упчIэу зыгъэгумэкIэхэр эклэ кьафатыхь, яджэуапхэри аратыжыхь. Ана-хьыбэу упчIэу кьатыхэрэр япхыгъэх зэтыгъоу атырэ кьэралыгъо экзаменым зэригъэгумэкIэхэрэм, телевидением мыхъо-мышIэу кыгъэлыагъохэрэм кьахэкIэу янэ-ятэхэм адепIыгъэх зэрамы-лэкIыхэрэм, кIэпыр, аркыер, тутыныр тиреспубликэ щыгъоты-гъошIухэу зэрэщытым, быслъымэн диным афэгъэхьыгъэ упчIэ гъэшIэгъонхэр. Мыхэм яджэуапхэр игъэкIотыгъэу динлэжхэм ара-тыжыгъэх.

— БэмышIэу мы Iофыгъом фэгъэхьыгъэу Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КъумпIыл Муратэ зэдэгъушIэгъу дытилагъ, — еIо Нурбий. — АР-м и Президенти, Премьер-министрэм, АР-м гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэклэ иминистри зэгурылонгъэ тазыфагу илгъэу зэрэщытым тегъэгъушIо. Мышц фэдэ зэлукIэгъухэм шыкIэу апылтыр кьэклорэ илгъэхэм тIэкIу зэблэтхъун тигухэлъ. ЫпкIэ зигугъу кьэсшIыгъэ гъэпсыкIэхэм ямызакъоу, медицинэм, культурэм, МВД-м, Адыгэ Хасэм ялыкIохэр тигъусэхэу еджапIэхэм Iофтхьабзэхэр ашъэзтхьэнхэ тимурад. КIэлэедджакIохэм, кьэралыгъо пащэхэм, хэбзэ IофшIэхэм тилорэ тишIэрэ зэхэлъэу тыздэлэжъэнхэ фае. Непэ мыхъунэу шыIэр тиньыжыкIэхэм атетIлхьэ хьушцтэп. Сыда Iомэ а сабийхэр зыгъасэхэрэр тэры, ны-тыхэр арых. Адыгэ гушыIэжъэу «Сабый мыгъасэ хьурэр, ны-ты мыгъасэ мэхъу нахь» зыфилорэр зышъыдгъэгъушIэ хьушцтэп. Ашц пае тыгушшысэзэ, ти-неушрэ мафэ лъызыгъэкIотэшт ныбжыкIэхэм Iэдэб ахэлъэу гъо-гу тэрэз зэрэтетцэшцтхэр ары тызыдэлажьэрэр.

КИАРЭ Фатим.

Узыпсыхьэрэр пщыгъупшэщтэп

Хы ШыуцIэ флотым ибазу Севастополь щыIэм ЛъэпцIэрышэ СултIанэ дзэ къулыкъур щехьы. Адыгэ къралыгъо университетым июридическэ факультет къуыхыгъ, ицIыкIугъом къыщыублагъэу искусствэм пылъ, спортымкIэ щытхьуцIэхэр къыдихыгъэх.

Адыгэ телевидением икътэтынхэу «Тыгъэнурэр», «Одыджыныр» 1995-рэ илээсым къыщыублагъэу СултIанэ зерищэгъэх. КIэлэцIыкIумэ апае агъэхъазырыхэрэм ахэлэжъэныр шIогъэшIэгъоныгъ. ЕджакIом, орэдыIом, сурэт зышIырэм, нэмыкIхэми адыгабзэкIэ IупкIэу адэгущыIэщтыгъ. Нэнэжъ-тэтэжъхэмрэ сабийхэмрэ язэфыщытыкIэхэри телевизорымкIэ кIагъэлъагъэхэ зыхьукIэ, СултIанэ тишэн-хэбзэ дахэхэр къэтыным щыпхырищытыгъэх.

Узыхэдэщтыр мымакIэмэ нахьышIу. А гупшысэр зыдыIыгъэу спортым зыщыуплэкIоу ыублагъ. Спортсмен цIэрыIо хъун гухэлъ зыдыIыгъыгъэп. Пшъэрылъ шъхьалэу илагъэр дэгъоу еджэныр, сэнэхъат зэригъэгъотыныр ары. Урысыемрэ Адыгеимрэ язаслуженнэ тренерэу Владимир Овчинниковыр зипэщэ купым хэтэу ЛъэпцIэрышэ СултIанэ боксым зыфигъасщтыгъ. КIуачIэр нахь ыпсыхъаным, икIулайныгъэ нахьышIоу ыгъэфедэным апае атлетикэ онтэгъур кыыхыгъ. Опытышко зилэ тренерэу Уджыхъу Мэдинэ ыгъэсэрэ кIалэмэ ахэтэу гиревой спортымкIэ Мыекъуапэ изэнэкъокъухэм хагъэунэфыкIырэ чIыпIэхэр къащыдихыгъэх.

ПауэрлифтингымкIэ дунаим, Европэм ячемпионэу Хъуажэ Юрэ а илээсхэм щытхьоу фалорэр С. ЛъэпцIэрышэм зэхихыщтыгъ. Юрэ адыгэ пелыуанэу, нарт лыхъужъэу ылыгъэтэщтыгъ. Адыгэ къралыгъо университетым изэнэкъокъухэм шIогъэшIэгъонэу СултIанэ захиуплэкIугъ, апэрэ чIыпIэр заулэрэ къащыдихыгъ. Университетым испорт щыIакIэ чанэу зэрэхэлэжэрэм фэшI ректорэу Хъунэгэ

Рэщыдэ зыкIэтхъыгъэ Щытхъу тхылъыр къыфагъэшъошагъ.

ШIэныгъэ лые хъурэп

Уеджэным класэ имыIэу албытэми, иныбжыкIэгъум шIэныгъэ куухэр зэригъэгъотынхэм ар пылъыгъ. Урамым шIыклаеу тет кIалэмэ ахэхьыщтыгъэп. «Гъусэ бзаджэ пкIыгъоу мышгъэм уемы-

ЛъэпцIэрышэ СултIанэ присягэр ештэ.

бэн» цыфмэ зыкIалорэм мэхъэнэ ухыгъэ ритыщтыгъ. МыхъомышIагъэ зэрихъанэу, зыгорэхэм агу хигъэкIынэу арэп зэгупшысэщтыгъэр. Иоф дэгъу фежъагъэми, нэжъ-Iужъхэм ишIуагъэ аригъэкIы шIоигъоми гъусэу иIэм егупшысэщтыгъ. Акъыл хэлъэу кыбдезыгъэштэн зылгъэкIырэм ныбджэгъуныгъэр нахьышIоу ыгъэлъапIэу СултIанэ елбытэ.

Хы ШыуцIэ флотым къулыкъур щихьынэу зеулбэм нэлосэшIу кыфэхъугъэмэ ащыщ Нижний Новгород шапIугъэ Владимир Федоровыр. Адыгэмэ ящылэкIэ-псэукIэ СултIанэ дзэкIолIхэм

къафиIуатэзэ, тиреспубликэ кыригъэхъуапсэщтыгъэх. Адыгэ шъуашэм, лъэпкэ къашъом, тиспортсменхэм къаегущыIэныр шънышIу фэхъугъ.

Хэгъэгум игъунапкэхэр къэуухъумэнхэр Иоф хылыгъ. Тидзэ-кIолIхэм япшъэрылъхэр къэзыгъэхьылъэрэр макIэп. Хэта хы ШыуцIэ флотыр зиер? Ащ бэрэ тегущыIэх. Урысыемрэ Украинэмрэ ялэшъхэтэтхэр джырэблагъэ ззэгъыныгъэм здыкIатхэхи, хы ШыуцIэ флотым 2042-рэ илээсым нэс тидзэхэм къулыкъур зэрэщыхьыщтыр шъхъихыгъэу къаIуагъ.

Хы флотым икъулыкъушIэхэу Владимир Федоровым-рэ ЛъэпцIэрышэ СултIанрэ (джабгъумкIэ щыт).

ЛъэпцIэрышэ СултIанэ зыхэт подразделением хым тигъунапкэхэр кыщыеухъумэх. Лъэпкэ зэфэшъхьафхэм къулыкъур зэдэхьы. Теклоньгъэм ия 65-рэ илээс фэгъэхьыгъэ мэфэкI зэхэхъэм мамырныгъэм игъэпытэн щытегущыIагъэх. С. ЛъэпцIэрышэр младшэ командир хъугъэ, Щытхъу тхылъ кыфагъэшъошагъ.

Зы илээсыр псынIкIэу кIуагъэ. Дзэ къулыкъур кыухыным фэшI СултIанэ мазэ кыфэнагъ. Джырэблагъэ командирэу иIэр къеджи, офицерэу дзэ къулыкъум кыхэнэжъынэу фаэмэ къеупчIыгъ.

— Сэ ащ сегупшысэгъах, — ыIуагъ СултIанэ. — Дзэ къулыкъур сшIогъэшIэгъон, ау сыкыхэнэжъынэу сыфаеп. Юрист сэнэхъатэу силэмкIэ Иоф сшIэщт, силахьылхэр зыщыпсэухэрэ Мыекъуапэ згъээжъы сшIоигъу.

Адыгэ республикэ гимназиерэ мыекъопэ гурыт еджапIэу N 2-мрэ С. ЛъэпцIэрышэр ащеджагъ. Янэ-ятэхэр кызыррежэхэрэр тэшIэ. ИдунееплъыкIэ нахь псыхъагъэу, ишIэныгъэ хигъэхъуагъэу, мамыр щыIакIэм нахь фэхъазырэу Мыекъуапэ къэкIо-жыщт. Присягэр зиштэгъэ мафэр, хым къулыкъур зэрэщыхыгъэр, ныбджэгъушIу кыфэхъугъэхэр егъэшIэрэ гукъэкIыжъэу илэщтых.

ТИКОНЦЕРТХЭР

Тикъуаджэхэр «Налмэсым» къежжэх

Адыгэ Республикэм иансамблэ цIэрыIоу «Налмэсыр».

Адыгэ Республикэм и Къралыгъо Академическэ къэшъокIо ансамблэу «Налмэсым» мы мафэхэм концертхэр къетых. Афынсынэ, Аскъэлае, Адыгэкъалэ, Хъакурынхъаблэ пчыхъэ-зэхэхъэхэр гъэшIэгъонэу ащыкIуагъэх. Лъэпкэ искусствэм ибаиныгъэхэм тикъоджэдэхэр аргъушIох.

США-м Дунэе фестивалэу щыкIуагъэм «Налмэсыр» зэрэхэлэжъагъэм тигъэгущIуагъ, тиансамблэ цIэрыIо щытхъоу фалуагъэр бэ. США-м зыщIэм ыуж «Налмэсыр» Францием кIонэу щытыгъ, ау зэхэщэн Иофыгъохэр икIоу зэпагъэфэнхэ алъэкIыгъэп.

— Леон шъукызырэмукIуагъэр тыгу кIео, — къаIопщыгъ Францием щыпсэурэ тилъэпкэгъумэ. — Рекламэм «Налмэсыр» зыхэтэлъагъом тыгушIогагъ...

Дунаим щызэлъашIэрэ «Налмэсым» ихудожественнэ пашэу, УФ-м изаслуженнэ артистэу, АР-м инароднэ артистэу Къулэ Мыхъамэт кызырэтIуагъэмкIэ, мэкьюгум и 12-м Джэдэжъабылэ, и 25-м ТэхъутэмыкIуае ансамблэм концертхэр кыщитыщтых. Апшеронскэ кIонэуи «Налмэсым» зегъэхъазыры.

НэкIубгъом итхэр зыгъэхъазырыгъэр ЕМТIЫЛЪ Нурбий.

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Къралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КъыдзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкэ ИофхэмкIэ, IэкIыб къралхэм ащыпсэурэ тилъэпкэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

Редактор шъхьалэр

ДЭРБЭ ТИМУР

Редакциер зыдэщыIэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:
приемнэр: 52-16-79,
редактор шъхьалэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэр-пшъэдэкIыжэ зыхьырэ секретары: 52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын ИофхэмкIэ, телерадиоокътэтынхэмкIэ ыкIи зэлъыIэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэларышIанI, зэраушыхъатыгъэ номерыр **ПИ №10-3892**

Гъэзетым кыхиутыхэрэм мышгъыпкъагъэу къахафэхэрэмкIэ къэзытхыгъэхэм пшъэдэкIыжэ ахьы. Къатхэхэрэмрэ гъэзетым щылажэхэрэмрэ яеплъыкIэ зэтемыфэн ылгъэкIыщт. Гъэзетеджэхэм кытфагъэхьырэ тхыгъэхэр зэхэтфыхэрэп ыкIи къэзытхыгъэхэм алэкIэдгъэхъажыхэрэп.

Зыщыхаутырэр
ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000,
къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр 6155
Индексхэр 52161 52162
Зак. 1795

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахътэр Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр Сыхъатыр 18.00